

КАРОМАТОВ АКБАР

Саҳройи

«MALIK PRINT CO»
Тошкент – 2021

Кароматов Акбарнинг қаламига мансуб “Сахройи” сарлавҳаси остидаги илк китобида, дидактик мазмундаги мавзулар қаламга олинади. Ҳикояларда эса ҳаётнинг турли ижтимоий томонлари ёритилиб, шеърлар ҳам ижтимоийлик касб этган ҳолда, тўзғиган ҳисларнинг ўзгача психологик руҳиятини ўзида акс эттиради. Келтирилган тўртликларда эса ҳаётнинг турли нуқталарини ёритади.

СЎЗ БОШИ

Кароматов Акбарнинг

“Саҳройи” китоби мутолаасида

Устоз Озод Шарафутдинов, Муҳаммад Юсуфнинг бир тўпламига ёзган кириш мақоласида унинг танқидчиларига қарата “.... Муҳаммадни оддий, содда мисраларда шеър ёзишда айблашади. Қани, сиз ҳам шундай ёзиб кўринг-чи?!”- деб мурожаат қилган эди. Дарҳақиқат, борлиқнинг буюклиги унинг асл қиёфасида бўлса, ижоднинг, бадиий тасвирнинг ҳам мўъжизаси унинг содда ва одмилигида кўринади.

Шеърый асарлар поэтикаси бадиий тафаккурнинг ибтидоси сифатида ҳар қандай илмий тадқиқот учун бирламчи манба вазифасини ўтайди. Айниқса, аниқ бир ёш, бошловчи шоир ижодий қадамлари мисолида бундай кузатув нафақат бадиий тафаккур, балки умуман бадиий санъат поэтикасининг муҳим қирраларини янгилаш ёки такомиллаштириш учун мавзу бўла олади.

Ёш ижодкор Акбар Кароматовнинг “Саҳройи” деб номланган китобидан ҳикоялар, кичик жанрдаги асарлар ва шеърлар ўрин олган. Айтиш мумкинки, уларда ёш ижодкор ўзини ўзбек лирикасининг ўзига хос намуналарини яратишга интилган бошловчи шоир, интилувчан фалсафий қалб эгаси ҳамда жамиятнинг янги манзараларини қайд этишга уринган адиб сифатида кўрсатишга ҳаракат қилган. Китобчага мужассам қилинган машқларида муаллиф кундалик ҳаётдан олинган лавҳаларнинг мавзуларини тўғри танлашга интилган ва улар долзарб.

Шоир асарлари мисолида бадиий ижоднинг алоҳида қирраларини унинг ўзига хос тадқиқотлари доирасидаги табиат ва жамият манзараларида кузатамиз. Ёш ижодкор бадиий мусаввирликнинг маънавий бўёқларини сўз орқали очиш учун астойдил меҳнат қилган. Шоирнинг алоҳида ижодий-лисоний новаторлигини намоён қилувчи ўринлар асарларда яққол кўзга ташланади.

Акбарнинг “Олтин мўй”, “Хулосат-ул ҳаёт”, “Шаҳарнинг кўчаси”, “Унутилган қаҳрамонлар” каби жажжи ҳикоятларида ҳам кундалик ҳаётдан олинган эпизодларнинг ёш инсон қалбидаги ўзига хос инъикосини кузатиш мумкин. Уларда инсон бахти, фожиаси шу замин, шу одамлар орасида эканлигини ёрқин манзараларда, кичик

лавҳаларда атрофдагиларга изҳор қилишга интилади, муаллиф. Айниқса, тафаккур сарчашмаларида муаллиф ўзининг ҳаёт ва ҳаёл тасаввурларига эрк беради: уларни турли афоризмларга жойлаш орқали эҳтиросли қалбнинг изтиробли иштибоқларини кўрсатишга интилади.

Унинг фалсафий ҳикояларида ҳам бадиий тафаккурнинг ўзига хос қирралари одми ўзбекона сўз ва жумлалар билан очиб берилган. Уларнинг замирига бадиий маҳорат орқали улкан тасаввур дунёсининг катта иқтибослари сингдириб юборилган.

“Фаришта” ҳикоясидаги тонгнинг тасвири Акбарнинг юксак мусаввирлик маҳоратидан дарак беради. Биз ҳикоя ибтидосида оддийгина бир тасвир орқали инсон ташқи дунёси унинг қалб қиёфасининг акси эканлигини сезмай қолишимиз мумкин, бироқ кейинги мисраларда унинг ҳаёт тарзини реал тасвирларга ўралганлиги ўқувчини хушёр тортишга ундайди. Зотан, кичик асарларда улкан ҳаётий аксессуарлар ўзининг реал изоҳини топади.

Ҳар қандай жамиятнинг нақадар адолатли эканлиги, унинг инсоний кадриятлар билан суғорилганлиги оналарга бўлган муносабати орқали очилади, демоқчи бўлади муаллиф. Бинобарин, ўзининг бундай эътиқодий, фалсафий қарашларини асарлари асосига ҳам мужассам қилишга интилади. Шу ўринда улкан фалсафий муаммолар замирига кириб борар экан, нафс, худбинлик борасида ўз дунёқарашини алоҳида мисраларда, улардаги ёрқин сўзлар инъикосида ёритишга интилади. Бу сарчашмалар бир қарашда шунчаки оддий, юзаки тасвирга ўхшайди; аммо қайта ўқиб кўриб, улардаги муносабат тасвири, шунчаки оддий мавжудлик қайди билан берилган катта фалсафий борлиқни кўрасиз. Зотан, бу оддий қайдлар биз ўқувчиларга борлиқ ва жамиятнинг улкан мутаносиб ва номутаносиб фалсафасини ўзимизча мушоҳада қилишга, улардан ўз ҳолимизча инсоний хулосалар чиқаришимизга ундайди. Балки хулоса шарт ҳам эмасдир, чунки биз бор хулосани қайд этиб юрамиз, холос.

Шоир ўз шеърларида борлиқ ва жамиятнинг нозик, яъни ҳамма ҳам кўра олмайдиган, тушуна олмайдиган томонларига эътибор қаратади. Бу каби ижоднинг янги намуналари мисолида унинг ўзбекона рух, ўзбекона маънавият орқали ватанпарварлик мотивларини ҳам акс эттиришга уринганини кузатиш мумкин.

Биз шоир шеърларининг мундарижаси орқали унинг ижодий маҳорат йўлидаги изланишларини, ижодий дунёсидаги ғоялар эволюциясининг динамикасини кузатамиз. Бу каби маълумотлар, айтиш мумкинки, шоир асарларидаги халқона рух, миллий онг ва миллий менталитет доирасидаги донишмандликнинг инъикоси бўлиб хизмат қилади. Бу каби кичик сарчашмаларда ёш шоир ўзининг психобиографик харитасини яратишга ҳам интилган.

Тақдим қилинган китобчанинг мундарижаси турли жанрлардаги шоирнинг изланишларини акс эттиради. Биз уларнинг босқичларини ўрганиш, қайд қилиш ва ёритиш асносида янги бир ижодкор инсоннинг адабиёт сахнасида қўяётган дастлабки қадамларига гувоҳ бўламиз. Албатта, бу каби биринчи интилишлар ўзига хос камчилик, тажрибасизлик ва уқувсизликлардан ҳоли бўлмайди. Аммо биз биламиз ва қаттиқ ишонамизки, ёш ижодкор ҳали бадиий маҳорат борасида ўз устида ишлаб, изланиб боради. Бир кун келиб, у ўша биз кутган улкан бир ижодий мероснинг эгасига айланади. Ва биз унинг ижодий парвозига ҳавас кўзи билан қараймиз ҳамда унинг ютуқларидан қувониб, бошқаларга кўз-кўз қиламиз. Илоҳим бизни шу кунларга етказсин!

Мусо Тожибоев

ҲИКОЯЛАР

... (УЧ НУҚТА)

Баҳор... Ҳаво қуёш нуридан ўзидаги қишги елвизакни секин аста йўқотиб бормоқда. Шундан бўлса керак қуёш осмонга парвоз қилиб юзингизга нур элагунча совуқ кейин исиб кетади. Ҳозир эса совуқ, машинани ичида бу сезилмайди, аммо машина деразалари тунги совуқ елвизакдан сўнг қизиқ томчиларга айланган буғдан хира. Машина деразаси хира бўлса-да, машинага ўтириш учун келаётган Сарвинозни кўрдим.

Шу пайт машина эгаси ҳам кутиб ҳуноб бўлганми ёки бизни тушунгани учунми ўрнашди, ҳозирланди. Машина эшиги очилди ва Сарвиноз ўтирди. Ўрнашган экан шекилли, у ўзини кучоғимга ташлади. Мен кеча уни йиғлаганини кўриб ҳозир яхши бўлса керак деб ўйлагандим, чунки уни эрталаб шишган юзини ювиб “Кўзёшини бас қил, бўлмаса кеч қоламиз “ деб, уни хонасига кузатгандим. кийимини алмаштирганини сезмадим ё шунинг учун тез чиқдимки экан. Уни боши бағримда, унинг шишиб кетган кўзларини сочлари тўсиб турарди. Тўзғиган сочларини рўмоли остига яширдим. Уни йиғлаганига жуда ачиндим. У шафёрдан ийманиб ё ийманмаса ҳам овозсиз кўзидан ёш тўкарди. Қанча уни бағримга босиб юпатмайин, у ҳеч-ҳеч ўзига келмасди. Ҳар гал тасалли беришимдан сўнг, жим бўлиб гоҳида, -Мен қандай яшайман деб, йиғларди ва мени қаттиқ кучоқларди. Мен ҳам уни кучоқлардим.

Қуёш энди ўз нуридан дарак бераётганини, йўлдаги биноларга қараб тураржойимиздан унча узоқлашмаганимизни англадим. Уйгача йўл узоқ, агар Сарвинозни юпатмасам бирор нарса бўлиб қолишидан қўрқардим, чунки қиз учун бундай кўргулик оғир... , чунки ким оқ фотиҳа беради... Ўзимни ўнглаб чуқур нафас олиб, секин ҳаво совуқ бўлсада машина деразаларини очдим ва секин Сарвинозни турғаздим. У менга тез қаради, кўзлари шишганлигидан кўзёши юзидан оқиб оғзига кирарди. Тишлари товушсиз тез-тез бирбирига тегарди. Кечаги дугонам билан, олдимга ўтирган қиз анча бирбирига ўхшарди, аммо мен билган Сарвиноз эмас эди. Шунда ўзимни ўзим ёмон кўриб кетдим, чунки мен бир томчи ҳам

тўқмадим, дугонам учун. Шу пайт деразадан кирган совуқ ҳаво кўзимга каттиқ оғриқ берди. Кўз ёшидан тўлган кўзимни беихтиёр артдим, шунда йиғлаётган, аммо кўзёшлари юзида алланечук бошқача қуриган Сарвинозни кўрдим.

Уни юпатишнинг иложи бўлавермагач, унга далда бўлиш учун нимочиқ машина деразасига юзимни, аниғироғи кўзимни тутдим. Шунда мен ва Сарвиноз хўнграб-хўнграб йиғладик, аммо мен ҳар сафар шамол оғритган кўзларимни олиб қочардим. Йиғлашимиз кўпга чўзилмади. Сарвиноз мендан йиғлама дея илтимос қила бошлади. Мен ўзимни тўхтатсамда, анчадан буён оғриётган кўзларимни тўхтата олмадим.

Ёш тўхтамагач Сарвинозни юпатиш учун тош қалбдан чиқмаган ёшни умрингда бир марта кўзингга бокиб елиб кетувчи шамолдан истаганимга ачиндим. Сарвинозни ёш тўла кўзимдан хира кўрардим. У энди мени юпатиб йиғламас, фақат чуқур ўйдан кўзини ҳам юммасдан жим бўлиб қолганди. Кўрқувдан қотиб қолган Сарвинознинг кўзидан, дарахтнинг юқори шохи синган каби, кўзёши киприкларидан сирғалиб тушди. Мен у томонга қарадим, уларнинг уйлари, у ердаги одамларни кўриб мен ҳам йиғладим ва шунда тез келганимиздан шамолга кўзимни кўп тутганимни ва йиғлаганимда кўзёшларимнинг совуғини ўрнини илиғи эгаллаганини сездим. Сарвиноз машина тўхтамасдан эшикни очиб, машинани кўриб ўрнидан турганлар орасидан ичкарига отилди. У киргандан сўнг изидан бордим.

Дарвозадан кирганимда Сарвинознинг овози ўсмир йигитнинг овози билан қўшилиб кетди. Шундан сўнг мен нима бўлганини англай олмадим. Бироздан сўнг кексалар аралаш чопон, дўппили одамлар Сарвиноз кучоқлаб йиғлаётган оқ юз, қора қош энди мўйлови унган йигитни олиб кета бошладилар. Дарвозадан чиқиб улгуришмаган эди ҳамки, Сарвинозга ўхшаш ўрта ёшлар чамаси бир аёл Сарвинозни кучоқлаб йиғларди, ҳеч қачон бунчалик эзилиб йиғлаган инсонни кўрмагандим, у аёлни кўриб турган жойимда йиғлаб юбордим. Улар биргалашиб одамлар боши устида ғариб кетаётган тобутга талпинишарди. Улар фақат “олиб кетманглар. Йўқ, йўқ олиб кетманглар”, деб бақирарди. Чорасиз қолиб йиғлаётганидан кўзёшлари шишиб кетган ковоқлардан оқиб, оғизларига кириб овозлари хириллаб қоларди. Шундан сўнг

овозлар одамлар узоқлашишига ҳамхона пасая борарди, аммо она ва кизни ушлаб турган одамлар уларни ушлашга тиришарди. Улар ҳам бегона эмас, шекилли, улар ҳам ачиқ изтиробда. Сарвинозни олдига қолмасам бўлмаслиги учун шу ерда қолдим. Сарвинозни эртаси кечда юпатдим, ёки юмишлар сабаблими бироз ўзига келиб ухлади. Жанозадан бери у-бу нарсаларга дадам ёрдам бериб келётган экан бугун уйга узоқ бўлсада шомда пиёда қайтдик. Йўлда совуқ шамол ҳар томондан мени танидингми дегандек сўроқлайди. Кўзим эса безовта қилади тинмай ёш оқади. Йўл эса тунда узундан узайиб охири йўқдай туйилади, йўлнинг ўнқир –чўнқир жойларида оёқ чуқурга тушганда кўзёшларим музлаган ербағрига тушади-ю, йўл яна тиниклашади.

Шу зайлда бир-икки кун ўтди. Кўзим безовта қилавергач, шифокорга бордим. У кўзимнинг шохпардаси яллиғланганини ва шаҳарга йўлланма беришини айтди. Яна шаҳарга йўл олдик, аммо Сарвиноз энди мутлақо бошқа, чунки ўқиш ҳаёлидаги ёки отасини ўйлаётган қиз билан эмас энди ҳаста бўлсада укаси ва онасини боққан отасининг вазифасини бажариши кераклигини ўйлаётган Сарвиноз эди. Биз ўқишни битирдик, аммо натижасиз дориларни суртиш билан кўзимдан айрилдим. Шунда ҳатто аллоҳнинг асрашига иймон келтирган ва шунинг учун ҳам қадамлар зарбидан қўрқмайдиган жимитдак чумолиларни кўришни, уларни томоша қилишни соғиндим! Жуда ҳам соғиндим! Йиллар мени бирма-бир тарк этар, совчилар эса мени кўзимни билиб, қайтиб кетишарди. Кўп йиллар ўтди балки менга вақт шундай туюлгандир, чунки қуёшни охириги марта фақат нурини кўзга илганман холос. Вақтлар ўтгандан сўнг Сарвинознинг укасининг тўйида ўша Сарвинозни кўрдим. Чунки ўша ўзини тўхтата олмай йиғлайдиган кизда, тўйда бошидан ўтказганларини эслаб, қучоқлаб йиғлади. Менимча ярим тунда қайтдик. Тонгда эса бир машина келиб тўхтади. Шунда меҳмон келганди, шекилли тез-тез юришяпти деб ўйлагандим ва ҳовлига чиқдим. Ҳовлига чиққанимда чамамда ойим тенгилар аёл бўлса керак, овозидан ўрта яшардек эди ва шу ерда бир йигитнинг ҳам овози эшитилди. Улар куюқ сўрашишди ва танимаганим учун уйга киришга уриндим лекин улар эшик тўғрисидан ўтаётганда мен улгурмаган эдим. Улар мен билан сўрашишди, орада онамни гапларидан совчи эканликларини англаб - нима ойи - деб беихтиёр

баландирок гапирдим. Уялганимдан уйга қандай кирганимни билмай қолдим. Улар изимдан кулиб қолишди ва менинг хонамдан кейинги хонага киришди. Мен дағ-дағ титраб жажлим чиқиб, кўзимдан ёш тўкиб бир совчилардан, бир ота-онамга рахмим келганидан кўзим учун йиғлайман, аммо шунда хонамдан бир йигитнинг овози эшитилди, унинг гаплари шундангина иборат эди: ЭРТА баҳорнинг тонг шамолини ёқтираман денг”. Шунда қўлларим янада қаттиқ титрар, аммо юрагим ёришиб кетди. Унинг сўзларига нима сўз дейишни билмай, охириги сўзига жавоб топа олдим холос. - Лекин мен кўрман. Бу сўзлардан сўнг мен сукутни кутдим, аммо у бу сўздан, бу ўйдан олдин титроқ қўлимни ушлаганини сезмабман. Мен эса кўрқув ва ҳаяжон ичида тинмай йиғлардим. Мен тошойнага тикилиб мисоли ўзимнинг чиройимни кўргандаги ҳисни туярдим... Олдимдаги кўзгуга қараб.

ФАРИШТА

Қуёш ҳали отиб улгурмаган – узоқдан кўриниб турган тоғ елкасидан ҳали бери нур ошмоқчи эмас, савлатли мевали дарахтлар осмон зангориликига қарамасдан яшил баргларида тун чокларини тутиб қолган каби қора, аммо майин шабада баргларидаги тун чокларини силкиб туширмоқчидек уларни эркалайди, улар эса хандон отган каби товуш чиқариб, сабога қўшилиб майин куй яратади. Иносонлар эса бу куйга маст бўлиб ухламоқда, аммо дераза тепасига илинган парданинг ташқарига чиқиб хиромон рақсга тушиши ва ҳар пардани кўкка қўл чўзиши уй ичидан бизга хабар берарди. Оқ дераза ёнида жажжигина бола энди ўрнидан бош кўтарган, унинг тўзгиган қора сочлари болишга араз қилган каби юз ўгириб, болишга бош қўйган томони тик туриб қолган, йўл-йўл оқ ва кўк рангли ёқалик кўйлагининг тугмалари очиқ, жажжи жусасига кийгизилган жажжигина оқ майкачаси ҳам кўринади. Белидан пастини оқ юпка кўрпача ўраб олган, пастгина деразадан ташқарига қараб ўтирган кўйи кўз узмайди. Деразадан ташқарида эса оқ кийимли бир кишини кўрди. Ўзи кимлигини топмоқчи бўлди-ю ҳаёлига бувиси кучоғида эшитган оппоқ фаришталар биринчи бўлиб келди. Аммо самовардан сув олингандан сўнг фаришта

кеча тўйда ишлатилган бир талай идишларни юва бошлади. Бола тикилган томонидан кўз узмай кечаги воқеаларни эслай бошлади: Кеча уларнинг уйида акасининг тўйи бўлгани эсига тушди, аммо ҳовиларидаги кенг қилиб тайёрланган жойда кеча одамлар гавжум бўлгани, акаси—Шоҳсувор билан ҳали кўрмаган янгасини эслади-ю қолганини эслаёлмади, чунки ўртоқлари билан узакун ўйнаб чарчаб ухлаб қолган эди. Шу вақт акаси —Шоҳсуворнинг дераза олдидан ўтиши Бегзод ётган хонани ҳали ҳам тунсифат тонг ёруғлигидан тўсди ва хонанинг Яна ҳам қоронғилашиши Бегзодни кечаги воқеаларни эшладан тўхтатди. У биров қўрқди, аммо акаси эканлигини билгач индамади. Акаси ошхона томонга ўтиб тўғри Фариштани олдига Бора бошлади, у:—Акам уни тутиб олмоқчи деб ўйлади, лекин фаришта унинг акасига чўчиб қараб:— Қўрқяпман шуерда Туринг, илтимос деган гапини эшитди. Акаси:

— нега қўркасан ҳовлида ҳеч нарса йўқ, ана ит ҳам бор.

Фаришта кўлида лаган билан :

— а-а-а қани мен кўрмадим-ку, деб акасини ортига яшринди.

Акаси:

— жим, бобом билан бувим сўридалар деб кулиб қўйди. Лекин уларни суҳбатини дераза ёнидаги Бегзоддан бошқа ҳеч Ким эшитмаётган эди.

Фаришта:

— сиз кулинг, қўрқдим. Деб йиғламсиради.

Шоҳсувор:

— ий, буни, айтдим-ку шартмас тонг оцин Деб. Фаришта эса Шоҳсуворнинг юзига боқишдан уялиб:

1. Уяламан! Деди.

Шоҳсувор:

— Бомдодга туришади ҳамма энди.

Фаришта:

— ий кетманг, Деб Шоҳсуворнинг билагидан тутди.

Шу пайт ҳовлининг нарғи томонидан Бегзод Онасининг келаётганини кўрди. Шоҳсувор эса ошхонадан кейинги хоналар томонга ўтиб кетди.

Бегзоднинг онаси:

— Иймона опа, Фариштанинг —Мусавварнинг овсини ошхона томонга бурилди. Келин салом беришга ҳозирлик кўриб, халал

бермслиги учун учлари белга боғланган катта оқ рўмолни учларини ечди. Иймона опа сараланган сўзлардан Сара ниятларни уч бора астойдил ҳурмат билан эгилиб берилган саломга тенг қилиб айтди. Кейин аёлларга хос саломлашиш билан келин ухладингизми ўзи чарчагансиз барибир узуқун.

Мусаввар:

— йўғэ рахмат!

Иймона опа:

— Сиз ҳозир Шаҳсуворжонга қаранг эрта кетадилар ишга, ҳозир бобом билан бувим, қайинона ва қайинотамиз ҳам намозга турадилар уларга ўзим қарайман.

Мусаввар қўлини кўксига қўйиб —хўп, узур опа сизга ташлаб кетяпман.

Иймона опа:—Бу қизни гапини, қўйинг! Тез Шоҳсуворжонга қаранг.

Мусаввар дераза ёнидан узун либосининг ва унинг устига тушиб турган рўмол мунчоқларини жаранглатиб ўтди. Фариштанинг янгаси эканлигини билган Бегзод тонг уйкуси билан яна болишга бошини қўйди

* * *

Мусаввар хоналарига кирди, Шоҳсуворнинг жавондаги кийимларини ҳаёлида бир -бир унга кийгизди. Қўлида тутгани ёкди, шекилли.Бир эркаланиш аралаш табассум қилди-да кийимларни жавондан олди. Хонага шу вақтда Шоҳсувор кириб келди. Юзларида табассум қайнаб сочиқ тутган Мусаввар қўлидан сочиқни олиб юз-қўлини арта бошлади. Мусаввар ташқарига чикмоқчи эди.

Шоҳсувор:

— Мусаввар! деди.

Энди пардани очиб эшик тутқичини ушлаган Мусаввар, бунақанги товушда исмини эшитмаган эди, турган жойида юзини Шоҳсуворга бердида:

— Лаббай, Шоҳсувор ака деди. Бу оҳангдаги сўзлар улар энди ҳоҳлаганича айтиши мумкин бўлган ва узоқ кутилган сўзларнинг уларнинг ҳаётидаги илк бора айтилиши эди. Улар ўзларида ҳозир нима ҳис қилётганларини шунақанги аниқ сездикки бирлари парда

ичидан, бирлари кийим жавони ва тўшак ёнида қўлидаги оқсочиқни тутган ҳолида туриб табассум қилдилар.

Мусаввар эрталабги нонуштани қилиш учун шошилди. Иймона опа бомдодга барча йиғилгунча келинга уй, ошхоналарни таништирди. Бомдодга барча ҳовли ўртасидаги Шоҳсуворларнинг хонасидан кейинги айвонга йиғилдилар.

Мусаввар хонасига кириб оқ рўмолини оқ сарига алмаштирди, ойнага қаради ва рўмолини сарининг жойига қўйиб ташқарига чиқди. Айвондан сўрига келётган Бобо ва бувисига, дадаси, ойисига, амакиси, опасига алоҳида-алоҳида тазим қилди. Қўллари қалтиради аммо бувисини кучоқлаб, пешонасидан ўпганлари бунини йўқотди. Ойиси ҳам кучоқлаб, қайнонаси келинининг пешонасидан ўпгани учун қайнонасининг хурмати баланд эканлигини билдириб юзидан ўпиб уни сердавлат, серфарзанд бўлинглар деб ният қилди. Бобоси эса сўрига чиқиб олгандан сўнг қўлини дувога очди, айвондан чиқиб келаётган Шоҳсувори кўриб, Шоҳсувор болам кел келин билан ўтир дедида, узоқ дуво қилди. Шунда сўри четида бири-бирига узукка кўз қўйгандек бўлиб ўтириб уялганидан бошини қуйи солган икки жуфтликни бувиси қўлни дувога очган ҳолида невараси Шоҳсуворнинг онасига кулиб қараб имлади. Она эса кулиб боқилган қувончга шунча қувонч билан жавоб қайтарди.

* * *

Шоҳсувор хонасида Мусаввар саралаган кийимларни кия бошлади. Улар бир бирига ҳеч сўз айтмас, мисоли бир бирига тушиб қолган кўзлар суҳбат қураб эди. Бир бирига боқиб турган кўзлар киприк қокмас, фақатгина лабларда кўзлар орқали берилган саволларнинг жавоби табассумга айланиб, ошкор бўлар эди. Шоҳсувор шунда бир сўзни иложсиз тилда айтди:— Мусаввар бормасам бўлмайди бу иш.

* * *

Шоҳсувор:

—Янга!

Иймона опа:

—Хов,эшитаман Шоҳсуворжон!

—Акам ҳали чиқмайдиларми ишга, машинани чиқариб олсам ?!

— Ҳа энди чиқадилар, калитни берётгандилар ўзи —машина халакит беради Шоҳсуворга деб. Мана!

Шоҳсуворжон Бегзодни уйғотиб берсангиз, мен уйғотолмаяпман уйқуси қаттиқ, сизга ўрганган жуда!

—Ҳўп бўлади!

Мусаввар уни изидан юриб Бегзодни олдига борди.

— Бек, Тик сочларини ётқизиш учун силади. У кўзларини очди.

—Бек мен кетяпман.

Бегзод кўзини очди-да акасини ортидан туриб унга тазим бераётган Фариштани кўрди. У хайрон бўлиб қараб қолди, ўртоқларининг янгаларини кўрган, лекин ўзининг янгаси улардан бошқача эди.

Шоҳсувор Ҳазил қилиб — Қўркма Бегзод ўрганиб кетасан, нима ҳам қиламиз энди пешона. Шунда Мусаввар эгилган кўйи сарини кўтариб унга кулиб қараб турган Шоҳсуворга сўнг Бегзодга кулиб қаради. Сарисини очиб —Ассалому алайкум! яхшимисиз ?!. Акангиз ҳазиллашдилар деди. Унинг ёнига келиб қўл тутди. Қўлга ташланган кичик қўл ўпилди.

—Бек турдик- а энди ? Янганг билан чой ичиб ол, бирга юр ҳўп. Мен кетмасам бўлмайти.

Мусаввар Бегзодни кўзларини Шоҳсувор акасининг кўзларига ўхшаб кетишини сизди ва устига устак ширинлигидан унинг юзларидан ўпиб олди.

Шунда Бегзод сари тагида тўлғаниб, тошиб турган сочлар кўйнига тушганини, унда жуда ширин ифтор таралётганини сизди. унинг кўзларида аллақандай онасини, бувиларини кўзида порлаб турадиган таниш бўлган нарса бор эди.

—Бек, турасизми ?

—Ҳа, тураман!

* * *

Бегзод ўзи тенгги бу янгасини жуда яхши кўриб қолди. Кун бўйи бирга юриб ховли-уйларни кўрсатди. Тўйдан сўнгги юмушлар уларни чарчатди.

Оқшом. Оила жам лекин Бегзоднинг дадалари МУҲАММАД ва Шохсувор ака йўқ.

Улар ҳар доимгидек хуфтонга якин келишади. Шу сабаб улар бирга чой ичишади. Бу сафар, аввал Шохсувор кейин Муҳаммад ака келди, Муҳаммад ака, Шохсуворга— Машинани тез ҳайдама деб кулиб қўйди.

Мусаввар салом билан кутиб олди.

Шохсувор кийимини алмаштириш учун хонасига кирди.

Мусаввар эса табассум билан:

— Ассалому алайкум Чарчамадингизми ?

Шохсувор кулиб қараб:

— чарчадим, деди.

Яна қўзлар суҳбати жим давом эта бошлади. Мусавварнинг қўлида Шохсуворнинг ечилган оқ қўйлаги.

Мусаввар:

— Бутун кун йилларга чўзилиб кетгандек бўлди .

Шохсувор:

— нега, олдиндаман, шунақа эмасмиди орзулар деб Мусавварга қош қокди-да жилмайиб, сен ҳам ёнимдасан деди.

Мусаввар:

— Бу кунларни берган яратганга минг қатла шукур!

Шохсувор:

— Шукур, Деб Мусавварнинг яноғига тушган сочларини сарийси тагига яширди.

Мусаввар термулиб:

— хуфтон бўлди деди.

Шохсувор ташқарига чикди. Акаси намозга тайёргарлик кўрётганини кўрди, ваннага қараб йўл олди.

Намоз ўқиб бўлингач. Чойга ўтиришди.

Мусаввар Уяла -уяла чой узатди. Кейин Бегзод билан хонасига қуриб кетди.

Улар эса чой устида суҳбат қуриб бироз ўтиришди.

* * *

Шоҳсувор хонасига кирди, Бегзод ва Мусаввар ухлаб ётишарди. Айвондан янгасини овози эшитилди:

— Шоҳсуворжон Бегзод шу ердами, алламаҳал бўлиб қолди ухлатсам дегандим.

— Янгга ҳавтиролманг ухляпди шу ерда.

— Бугун роса шўхлик қилганди. Уйғотолмайсизми? Шоҳсуворжон!

— Янга нега ?!

— Сизларни ҳам безовта қилиб дейманда. Раҳбарлик ҳам онсонмас чарчагансиз буёғИ тўйдан сўнг дам ҳам олмадингиз.

— Бемалол, ётаверсин бирга ётиб мен ҳам ўрганибман Бекка!

* * *

Бегзод Мусавварни бўйнидан қучоклаб олган, иккиси ҳам уйқуда, улар ўйнаб ўтириб ухлаб қолган бўлса керак, тўй чарчатибди. Ўзи ҳам чарчаган тўйдан олдинги югур-югурлар, тўй кунидаги меҳмонлар билан сўрашиш, тик туришларни эсласа ҳозир ҳам чарчоғи чиқмаган.

Уни компьютерда ишлари бор эди, аммо у бир оз мизғиб олмаса тўйдан аввалги ва тўй, бугун ишга бориш, устига -устак тўй юмушлари билан қўшилиб кетиб уч тундан бери уйқу бермаган иш, чарчоқ жиловсиз ҳолга келган эди. Чимилдикнинг Очик томонидан тўшакка ўтди. Негадир юраги бошқача ура бошлади бир кўрқув, бир Мусавварни кўриб турганидан хотиржам, аввал юраги бундай урмаган, юрак уриши ўзига ҳам сезила бошлади. Ўнг қўлини эгилиб тўшакка қўйди қўли тўшакка ботди. Ўтирди лекин ётолмади, унга бу тушунарсиз ҳолат бўлди ётай деса олдида Мусаввар борлиги унга ётиш ноўриндек ҳисни берди, тушунарсиз ҳодиса бўлди ё биринчи Бора Шундай ҳолатда АЛЛОҲ берган жуфти ҳалоли билан ётаётганимикин. Ёлғиз ётиб -туришлар уни ўз хобгоҳидан бериб юборишни истамади, аммо энди доим Шундай бўлишини ҳам билади йўқ у ётолмайди. Туриб компьютерда қилиши керак бўлган ишларини тугатмоқчи бўлди, чимилдикни очик томонини секин тушура бошлади. Чимилдик ёпилди, аммо Мусаввар чарчагани сабаб кўзи уйқуга берилганини

англаб уйғонди. Компютер ишлаётганини сизди. Турмоқчи эди лекин Бегзод уйғониб кетиши мумкин. У хайрон қолди кеча туни бўйи ухламаганликларини ростини айтганда чимилдиқ олдидаги дастурхон устида тонггача йиллаб, керак бўлса интиқлик тарозиси миллион йилларни кўрсатувчи вақтлар давомида кутилган суҳбат қурилди, кўзлар порлашидан хоналар чироғи ожизланган эди. Аммо унинг турмуш ўртоғи кундузи ишга борган бўлсада Яна компютерда ишлаётганига хайрон эди. У ўзида ниманидир хис қилди, шекилли, жилмайиб Бегзодни кучоклаб қўйди. У энди ухлай олмайди бугун кундавомидаги соғиниш ҳисси қонмагунча ухлай олмайди. Унга ҳар бир босилган клавиш овози нимадир берар эди. Соғинчини босётган эди. Аммо бир сўз деёлмайди.

* * *

Ғира-шира тонг клавишлар босилишдан тўхтади. Мусаввар кутди, аммо клавишлар такрор товуш чиқармади. У бир қўли билан чимилдиқни кўтарди. Қарасаки, компютер олдида қўйилган креслода ўтирган Шохсувор креслода ўтирган қўйи ухлаб қолибди.. Мусаввар оҳиста туриб, компютердагиларни саклади. Шохсуворга юзланди, у қараган сайин кўзини узгиси келмасди юмулган кўз устида саф тортган киприклар, қалин қора қошларга қўл чўзиб турарди. У шу онда бу соқчилар қўриқлаётган тимқаро гавҳар уйғонмасидан ўзини қўлга олди, уни билагига қўлини қўйиб, сўнг уни секин —эшитиш қийин бўлган товушда уйғота бошлади, гоҳида Бегзоджонга ҳам қараб кўярди уйғотиб юбормай дея, лекин Шохсувор илк айтилган бу сеҳирли овоздан уйғонганди. У уйғонганида ўзига табассум билан боқиб турган Мусавварга қараб турдида, мени тонгда уйғот деб ўрнидан турди. Ётоқдаги Бегзодни олдида келиб ётди ва унга қараб қўйди-да бошини остидан қўлини ўтказди.

Бегзод уйғонди:

— Ака, кетяпсизми деди уйқу аралаш ?

Шохсувор ҳам Бегзод каби уйқу аралаш —йўқ, бугун якшанба деб гапини охирини тугатолмай уйқуга кетди. Бегзод эса хурсанд бўлди, шекилли, акасини пинжиге кириб олди. Уларга қараб турган Мусаввар суҳбатларини кулиб кузатиб турарди. У ҳам жойига ётмоқчи бўлди, ўтирди, лекин ҳеч ётишга ҳошиш қилмади.

У Шоҳсувор акасининг олдида уйкуга кетишга ийманди, аммо Бегзоднинг орқа томонидан сирғалиб ётоқдан гламга чўккалади, кўли билан Бегзоднинг боши остидан ўтган Шоҳсуворнинг қўлларни ушлади, кафтига кафтини қўйди. Бармоқларини ёзиб кафтини ўлчамоқчи бўлдимиз, аммо ёзилган бармоқлар Шоҳсуворнинг кафти ичида бармоқларнинг иккинчи чизикларидан ўтди-ю учунчи чизикларига етмади. Кафт ичидаги кичик бармоқларни сезган бармоқларнинг ҳар бири ўз жуфтларини кучди. Мусаввар бу ишидан уялди, шекилли, Шоҳсуворга қаради Шоҳсуворнинг кўзлари уйкуда, у Шоҳсуворга қарар экан: Унинг пинжидаги Бегзоджон акасининг билагига бошини қўйиб Шоҳсувор акасини ачомлаб ётар – Бегзоднинг қўллари акасини билагига тегиб турибди. Мусаввар орзулар ичида ўйсурди, шекилли, бошини тўшакка жилмайганча қўйиб улардан кўз узмади. Шу зайилда бироз ўтирди.

Сўнг ўрнидан турди, тошойна ёнига ўтирди, сўнг кийимлар жавонини очди, эгнидаги узун либосидан ҳам узунроқ оқ шоҳиатлас олди. Тошлар билан бежирим қилиб безатилган нимчасини ва кечаги оқ рўмолининг ёнидаги икки учиди тиллоранг попуги бор катта оқ рўмолини ҳам олди. Ҳатто коронгуда ҳам товланиб турган, бу белдан пастгача таралган ўрма соч ўрмидан бирма бир ечила бошлади. Ойна олдидаги стулда ўтирган Мусавварнинг сочлари ерга тегиб турар, тарқатилётган сочлар, эса шошқин сой сувларининг ҳосил қилган шаршарасини эслатар эди. У орқасига ўрилган сочини ташлади, ўрилган соч Яна хона ичига ёйиб тўшалган гиламларни ўпди. Бу ўриб бўлинган тимқора сочларга ҳимоячи қилиб аввал зарҳал дўпини, Сўнг кенг оппоқ рўмолни тайинлади.

* * *

Улар бахтнинг ичида бахт яратиб яшашарди. Бир марта боқилган кўзлар оламларни унитиб ўз оламларида яшаб кетишар, мисоли уларнинг ўз тили бор-у, жим бир-бирига қараб суҳбатлашиб кетилишарди. Буларнинг барчаси Бегзодга сирли туюлар чунки баъзида Бегзодни унутиб қўйишгандек жим қолишарди, аммо унинг янгаси ва акаси ундай қилмайди ҳеч қачон. Унинг янгаси ростдан Фаришта бўлса керак деб ўйлаб қолади, чунки унинг ҳар истагини бажо келтирувчи, у билан тенгдош каби ўйнаб опичловчи ва бувисидан эшитган эртақлардаги фаришталардек чирой яна

кимда бўлиши мумкин. Лекин ўтган кун бувиси янгасига яшил чиройли жойнаmoz совға қилганда. Унинг чиройлилигини кўриб у: —янгажон менга Беринг битта кўрай – деб, беришини ҳам кутмай қучоқлаб хархашалик қилганда. Бувиси — Бегзоджон янгангизга ундай қилманг хўп болам! – Дейиши ва янгасига Бегзоджонни кўтарманг оғирлик қилади дейиши янгасининг ундан сўнг ўйчан бўлиб қолгани унга тушунарсиз бўлди. Янгаси аввалгидек Бегзоджонни эркалаб кучмас у негaдир ўй суриб қоладиган бўлиб қолганди. Шоҳсувор ишда кўп бўлгани учун табиёки, ҳеч кимга ёрилолмас, Шоҳсувор акасини эса аввал қанча соғинч билан кутган бўлса, энди бу ҳолатида соғинчи икки марталаб ошган унинг жим қуриладиган суҳбатларга юраги чидамас агар кўзлар туташиб қолса ўй-дарди яна ошар эди.

Шоҳсувор ҳам чой устида барчанинг қулоғи унда эканлигини, керак бўлса баъзида ундан нимадир кутётганларини сезар эди. Аммо бундан у ҳайрон бўларди, лекин фикр юритганида вақт улар учун орзу қилган ҳаётлари, йиллар давомидаги кутилган бахтларини топганлари сабаб тўхтагандек бўлгани билан, вақт бир сўз дейишга ҳақли бўлиб борётгандек эди. Бу уни ҳам ўйга солган, Мусавварнинг кўзларига қараш елкаларига бутун бошли тоғларни қалар, уни сўнги пайтларда ўйчан кўриш эса уни секин аста ич-ичдан емира бошлаганди, лекин у ҳеч қачон бу тўғрисида Мусавварга сўз демоқчи эмас. Уни аввалгидек кўриш учун ҳаракат қилар, лекин Мусаввар булардан ўзини ҳолироқ жойга олиб қочгиси келгандек бўлар, бу эса Шоҳсуворга давосиз дарддек оғриқ билан айбдорлик ҳиссини берарди.

Ўтган кун Мусаввар ҳовлидаги сўрида иккиси ўтирганда сўри олдидаги олма дарахтига кўзи тушди, тун либосидаги дарахтларни ёритган шулалар унга ўртача катталиқдаги қизара бошлаган олмани кўрсатди. У баҳорнинг илк олмасини кўргани ёки тун бўлсада олмани кўриб қолгани учунми, қувонч билан олмани кўрсатиб Шоҳсувор ака олма деб юборди. Шоҳсувор анчадан буён иккиси ўтириб, ҳали сўз очилмагани ва унинг ҳаёлида анчадан буён бир фикр жавобсиз айланётгани учун у шарт ўрнидан туриб, дарахтга чикди ва олиб тушиб меҳир билан Мусавварга тутди. Мусавварнинг қўлларига олма тутиб, унинг кўзларига боқиб турган —унинг ороми бўлган кўзларга Мусаввар қарай олмайди. Ундан пинҳона тутмоқчи бўлган

саволларига Мусаввар жавоб беролмайди. Мусаввар фақатгина бир шу сўз учун бунча нарса қилинмслигини билади.

Унга юқоридан боқиб турган кўзларга, жажжи болаларникидек беғубор кўз, гуноҳкорлик ҳисси кўзёшларига илинчсиз, иложсиз чўкиб борётиб мўлтираб қаради. Шохсувор бу кўзлар нима демокчилигини, бу кўзларда нималар борлигини тушунди ва Мусавварни унинг бағридан юлиб олишётгандек бўрон бўлиб бағрига босди. Мусаввар эса кўпдан буён Шохсувор акаси соғинчига тўймаслик ва ичини кўпдан буён кемирётган ўйлар изтиробидилини ўртаб юрганлиги сабаб тўлиб, Шохсуворнинг бағрида бир кўлида олма ушлаганча сассиз йиғлай бошлади. Шохсуворнинг елкасидаги юк минг бора оғирлашди. У бир сўз деёлмай ич-этини еяр эди. Мусаввар пинжидан чиқишга ҳаракат қилар, у эса ҳеч қўйиб юборгиси келмасди. У уялётганини англаб, Мусавварни кучоғидан бўшатди, Мусаввар эса кўзида ёш билан хоналарига қараб шошилиб кириб кетди. Шохсуворнинг ичи айбдорлик ҳисси билан ёна бошлади, лекин бағри музлай бошлади. Қараса устида кийими Мусавварнинг кўзёши томганидан нам бўлган экан. У сўрида қолиб ўзига келиб олмоқчи эди, лекин Мусаввар...

У хонага кирди, хона қоронғу, Мусаввар тўшак ёнида ўтириб йиғлаётганди. Унинг ёнига ўтирди. Мусаввар хўрсина-хўрсина: —Шох-су-вор а-ка! Ойимни соғиндим деди-ю, Шохсуворнинг бўйнидан кучоқлади. Шохсувор: — эртага олиб бораман, хўп?! Фақат йиғлама – деди.

Мусаввар ўзига тўхтовсиз берётган саволларни жавобини ўйлаб ўқиниб йиғларди. Унинг учун саволларнинг баъзилари шунчалар кўрқинчли эдики, Шохсуворни ҳозир кучоғидан қўйворса уни кейин ҳеч тополмайдигандек туюлар, лек қўйиб юбормаса-чи...?

Мана шу ” лекин ” ҳеч уни тинч қўймаётганди.

Шохсувор эса унинг олдида сўз сўзлашга-да ҳаққи йўқлигини хис қилиб, ўзи билан Мусавварни ҳам бахқиз қилётганини ўйлаб, ўзидан нафратланиб кетарди. Шунчалар нафратланётган эдики, гоҳида ўзидан қизғонадигани, ҳозир уни тутиб турмаганда эди, Мусавварни олдидан ҳозир йироқлашган бўлар эди. У ҳам йиғламоқда, юпатмоқчи бўлиб, аммо ўзини юпатишга илинж топмай йиғламоқда. Кўзёшларини ичига тўкиб йиғламоқда.

Қоронғу хона сукунатга чўмди. Фақат, деразаларни яширган

3 кат дарпардалар орасидан юзида доғ билан тўлин ой ҳамдард бўлиб бока бошлади. Аммо уларнинг бош кўтаришга-да ҳоллари йўқ Мусаввар тун ярмигача йиғлади. Мусаввар йиғлай-йиғлай Шохсувор бағрида уйқуга кетди. Шохсувор уни тўшакка кўтариб ўтказди. Уни қўймоқчи бўлди, аммо уйқуга кетган бўлсада, изтиробдан икки қўл билан қаттиқ ушланган ўзининг ёқасиз оққўйлагининг бағрини кўрди. У Мусавварга боқди ўсмаланган кўзларнинг киприкларида ёш қотган. Битта қилиб ўрилган қаро соч ўримидан бўшаб тўшакка ҳужум қилиб унинг ярмини маҳв этган эди. Мусаввар уйғонди, уйғондий-ю, унга изтироб билан боқиб турган кўзларни кўрди. Ҳамон Шохсуворнинг қўйлагида турган қўлларини кўриб уларни бўшатди, қўйлақ чунон ғижим бўлганидан, қўйлақнинг ғижими ёзилмади. Мусаввар ҳижолат бўлиб ўрнидан туриб ўтирди. Унинг ёнига Шохсувор ўтирди. Катталарнинг сўзи билан улар Шундай ҳолга келишдики, бир боқишда бир бирини тушунадиган муҳаббатни сўз очишга мавзусиз, сўзлашга эса сўзсиз қолдиришган эди. Нима бўлган тақдирда ҳам ҳозир Шохсувор сўз очиши кераклигини биларди, лекин нима дейди ?

У ҳеч нарса демади, ўзини ўтирган ҳолида орқага ташлаб, қўлларини ёнига чўзиб ётди. Қўли Мусавварнинг қўйлаги устига тушган сочларга тегди. Беихтиёр уларни қўли билан ўйнади. Мусавварнинг ичида табассум уйғона бошлади. Улар бу ишлар бир сонияга тинч қўйишини жуда ҳам исташарди. Мусаввар бошини ёзилган қўлга қўйди. Шохсувор унга қараб турдида, бир он жим туриб — Мусаввар, бошқа йиғламагин!

Шохсувор унинг кўзларига қарар экан, бағрига босди.

* * *

Тонг. Шохсувор ишга кетишга тайёргарлик кўрар, оч кўк қўйлагининг енгини ўтказётганди. Мусаввар қўлида галстук, унга қараб деди: — Ойимникига борсам нима дейсиз ? Ўйланиб - ўйланиб айтилган бу сўзга Шохсувор бир тўхтадида, Мусавварга қараб — Майли, соғинган бўлсанг! — деди. Галстугини тўғрилар экан жилмайиб қўшиб қўйди: — Мен нима қиламан кейин. Мусаввар — Дадамни, ойимни жуда соғиндим деди. Шохсуворни кўзларига термулиб. Шохсуворнинг галстугини қўйлагига қистирар экан — Сиз билан кетсам бўладими деди.

Шоҳсувор соатига карадида — Бўлади— деди. Мусаввар хурсанд бўлиб Бувисига айтгани кетди.

Шоҳсувор ойнага қарар экан, Мусавварни буларнинг бари тинч қўймаётганини сезди, у баридан четлашмоқчи эди . У ўзига ўзи тўғрида, ишда бўлсанг, яна бу ишлар. Ойнадан аксини кўрар экан, қўли муштга айланди.

Мусаввар қўлида бир талай буюмлар билан кириб келди. Мусаввар Шоҳсуворга — Ҳозир, Бувим қўймадилар қудамга деб. Шоҳсувор кастюмини кийиб, машинани калитини олди ва Мусаввар олиб келган нарсаларни олиб машинага йўл олди. Мусаввар ҳам бироздан сўнг чиқиб, ойиси,янгаси билан хайирлашди. Бувиси берган дувони олишиб йўлга тушишди. Улар чиқиб кетишётганини Муҳаммад акаларнинг хонаси остонасидан, энди уйқудан туриб кўзларини укалаб кўриб турган Бек —Янгам ! Янгам деди-ю йиғлаб юборди. Аммо улар чиқиб кетиб бўлишганди. Сўрида ўтирган Иймона опа унинг олдига келар экан, юпатмоқчи бўлиб — ўғлим нега йиғлайсиз эртага келадилар янгангиз ойисини кўриб келсинлар деди. Аммо янгасини эртага келишини эшитган Бегзод баттар йиғлай бошлади. У — йўқ, келсин, келсин деб йиғлар эди.

* * *

Машина Бегзодни юпатиш билан оввора бўлиб ҳали ёпишга улгуришмаган дарвозадан кириб келди. Бувиси Шоҳсуворнинг машинаси эканлигини кўрди. Ўрнидан туриб уларнинг саломига алиқ олиб ҳовлидан машина томонга кела бошлади. Шоҳсувор телефонда кимгадир — Бугун боролмайман Ўзинг жойимда бўлиб тургин. Ҳа бўпди, эртага айтаман дея гаплашар. Мусаввар эса оқариб кетган юзида табассум билан бир бувисига, бир Шоҳсуворга қарар. Шоҳсувор келиб, эгилиб бувисини кучоқладида қулоғига — Буви табриклайман! деди. Бувиси Шоҳсуворни кучоқлаб ўпаркан дилидан бу сўзларни улардан эшитишни интиқлик билан кутиб юргани боис интиқиб, бироз шошиб уларга озор берганини сезиб қувонч билан кўзига ёш олди. — Барака топинг, дея Мусавварни кучоқлаб бир дам жим қолиб кўзёш қилди, кунсайин умрининг охишлаб борётганидан орзуларини кўрқув билан ёд этишдан энди озод бўлгани учун Аллоҳга шукур қилди. Мусавварнинг юзларига энди қон югура бошлади. Бувиси билдики, машинанинг

хиди ёқмай кўнгли беҳузур бўлган. Мусаввар бувисининг нур балқган юзларидан ўпди. Бувиси қизим тик оёқда турманг, юринг ўтирақолинг деб сўрига имлади. Бувиси шунчалар хурсанд эдики ортида Шохсувори табриклар билан уялтириб бўлган икки келинини-да унутди. Шохсувор хонасига йўл олди. Хонасига кириб Тўшак ёнидаги ойнанинг олдига келиб, икки кўлини ойнанинг турли атирлар териб қўйилган жойига таяган ҳолда унга қаради. Ич-ичидан севинач ва юзида табассум эди. Ойнага қарар экан ўнг елкаси оша савлат билан турган китоб жавонининг юқорисида турган зарҳал ҚУРЪОНга кўзи тушди. Ҳовлидан эса бувиси, ойиси, янгасининг доктрининг айтганларига риоя қилишини Мусавварга уқтирётганлари эшитилётганди. Йўлда Мусавварнинг мазаси бўлмагани учун поликлиникага олиб борганди, Доктрининг табриги эса Мусаввар бошида сариси билан пардани кўтариб юзида табассум порлаганча кириб келди. Шохсувор уни даст кўтариб олди. Қувонч порлаган кўзларда эса жавоблари табассумга айланувчи суҳбат яна давом этмокда эди. Хона кулгу ва табассумларга тўлди. Ҳовлидагиларни янгасини келганини ҳали кўрмай эшик остонасида майкачасини терс кийиб олиб мени янгамга олиб боринглар деётган Бек кулдирётган эди.

ОЛТИН МЎЙ

Қизилғиштдан қурилган ҳашамдор кўп қаватли бинонинг эшигини ўсмир 18-17 ёшлар чамаси, кўк шим ва қора футболка кийган ва сочларини орқага битта қилиб йиғиб японларники каби тўғноғич қадаб олган қиз кўлидаги қора пакетлари билан телефонини авайлаганча қўли билан эмас елкасини эшикка бериб очди. Эшикнинг кодли эканлиги ва ҳа деганда очилавермаганлиги хуноб қилган шекилли пешонасида қолган ипдек бир чизикда саф тортган қош чимирилган. Унинг асабийлашганини бир чизик қош эмас, фақат пешонасидаги бир тўп бўлиб турган чин билдирар эди. У асабий ҳолатда эшикка елкасини тираб остонада туриб қолди ва сўнг чет элнинг қўшиғини қўйди-ю, телефонига бошини эгиб қараганда юзига тушган сочи эса пуфлаб кўзидан учирди. Сўнг эшикни қўйиб юборди. Эшик зарб билан бориб ёпилиб, товуш

чиқарди ва қизга араз қилгандек дарҳол кулфланди.

Қиз эса ноз билан оёғидаги шиппакни ернинг юзида судраб қадам босиб юрабошлар экан, унинг боши кўшиққа мос тебранади. Йўлида давом этар экан қирмизи қилиб бўялган лаби ўртасидан бир оқ шар ҳосил бўлиб “-пуффф” деган товуш чиқиб ёрилди. Қиз эса бироз юмшаб кўпқаватли бино эшигидан йироқлашар экан, бинонинг 3-қавати деразасидан бир аёл қизга: —“Кўшиқ эшитмасдан боргин шунга!!!”, дея ёнверига қараб сўз қотди.

Қиз эса кўшиқ овозидан 3-қаватдаги товушни англамаган бўлса ҳам яна ҳам асабийлашган намода аёлга қараб овоз чиқармаса ҳам тўхтаб, лаблари сўзнинг ҳар бир ҳарфини айтиб “Хўп” деб терс бурулди-ю, кўлидаги пакаетчаларни уқувсизларча кўтариб йўлида давом этарди. Бир кўлидаги пакетни ўзидан узоқроқ, жирканибироқ тутиб борар эди.

У ахлат хонага яқинлашди.

Яқинлашди-ю, 2 ҳафта аввал чиқинди ташлаш учун келгада кўрган ориқ, сариқранг итнинг жасадини темир чиқинди кантейниридан кўрди ва юзи буришди. У аввал келганда бу итни шу ерда чиқиндилар орасида, ахлат титиб юрганини кўрганди. Ўшанда чиқинди олиб келганини кўриб унинг чиқиндини ташлашини сезиб ўзини четга олиб думини ликкиллайтиб айбдорона қараганди.

Ҳозир эса у итнинг жасади чиқиндилар устида турар, кўзлари ичида қурт ғужғон. Қиз бундан жирканиб кўрқиб кўлидаги ахлатни шошилиб итнинг жасади ётган кантейнирга ташлади-ю, ортига ирганиб бурилди.

Ташланган ахлат пакетларининг бири йиртилиб итнинг олтинранг мўйли жасадини моғор босган суюқ овқатга белади.

Қиз эса ортига қайтар экан телефони жиринглади. Юмшоқ овозда табассум ва ноз билан салом берди. Кўп қаватли бинонинг ёнига келар экан аввалдаги аёл яна ёнверига қараб сўз қотди: — “қийин эмасми экан???”.

Қиз эшитса-да, парво ҳам қилмай майда-майда қадамлар ташлаб ноз билан бино олдидаги ўтирғичлар томон юрди.

Итнинг эса жасади аллақачон битай деб қолган эди...

Акбар Каромат

УНУТИЛГАН ҚАҲРАМОНЛАР

Инсоният урушни ҳам унутди. Тунлари ухламай ибодат қилган Буддист, Христиан, Яхудий, Ислом унутди. Кўзларида соғинч битган оналар унутди. Унутилган ҳар бир нарса қайтади, фақат...

* * *

Урушнинг унутиб бўлмас хотиралари, истироблари, илик хисларни шавқациз конга бўяган жоҳилликларнинг мажрухлари бугун сўнги нафасларини олмоқда, хотиралари ичида яшаётганларгина холос. Бу нафасларнинг ҳар бири артилерия ўқининг портлаши каби кулоқ остида шанғиллаб, бир дам бир нуқтага тикиб қўювчи хотираларнинг орасида чўкиб бормоқда. Бу нафаслар ўзлари учун қурилган тобут каби бир курсиларда сассиз, нафас олишларини унутиб қўйсада оъзининг уруш кўз олдида отибми, портлатибми ёки фашист калака қилибми ўлдирган куролдоши, қизи, ўғли, дўсти, командири ёки яқин дўсти сапёр итини хотирлашни унутмай яшайди.

Малла ола-тасир ором курсида гўдакни йўргаклаб қўйишган каби ўтирган Мария оромкурсининг остидаги афчарка итининг бағридаги момик малла юнгни эслатувчи ялтироқ рангдаги полга тикилиб ўй суради. Ўй суради-ю ажинлар гул отган юзидан кўзёшлари, атиргулнинг алвон гулбарглари орасидан шабнам сирғалиб бир гулбаргдан иккинчисига ўтиб кўм-кўк баргларига томган каби унинг кўзёши ажинларни бирдан иккинчисига ўтиб либосига қадлган саноксиз медалларнинг шодаларига тушиб сирғалади ва ғоз турган ит сурати туширилган медални ювади. Унинг кўзларида ададсиз дард-соғиниш акс этса, ажин босган юзларида ҳеч бир аломат сезилмас, уни уруш ва муҳаббат шу куйга солган. Унинг қариб букчайиб қолган мадорсиз жисми бағридаги дард хасратга тўла юрагининг тафтини беришга ожиз бўлиб қолган эди. Унинг кўзлари ялтироқ малларанг полдан узилмас жимитдек жуссаси эса

бир чукур нафас олиб яна сассиз титраб кўзёш тўкар эди. У урушда итларнинг шифокори бўлган ва фронтда жасорат кўрсатган саноксиз итларга ёрдам кўрсатган ва уларнинг ҳеч бирини иккинчи бор қайта кўрган эмас. Улар аскарлар каби, ҳатто улардан ҳам кучли душманга зарба берар эди. Улар қўйилган миналарни топишар, ёки ўзларига боғланган бомбаларни душман танклари остига шиддат билан югуриб олиб кириб, портлатишда жасорат кўрсатиб, ўзлари ҳам ҳалок бўлишар эди. Уларнинг ҳар бирини у танийди. Улар у билан ўйнаган, Мария ҳам улар билан ўйнаган, баъзида улар Мариянинг ҳисларига ҳамдард бўлиб кўзларига мўлтираб боқган, уни дейишган садоқат посбонлари эди. Ҳозир ҳам улар уни тушларида йўқлайди. Улар яна нимагадир шошилиб чопиб кетишади. Ҳатто, улардан бири Принсесса исимли афчарка зотига мансуб бўлмаган итни ўзи даволаб оёқа турғазган эди. У аскарларга миналарни топпиш вақтида орқа оёғидан ажралган, унинг оёғини ўзи кесгани эсида. Ўшанда итни операция қилишдан кўра қийнамасдан отиб ташлаши ҳақида фронт аскарлари командири дўқ қилган эди. Шунда Мария бу гаплардан ёниб, унинг ҳеч ким эътироз билан қараб гапиролмас, жиддий кўзларига тик қараб – зобит итлар сизлардан кўра ватанга жасурлик билан хизмат қиляпди кўрқоқлар деб, — қайсинг улар каби ўзингни қурбон қилдинг дея. Сени фашистан фарқинг нима ўзи деган эди.

Принсесса оёққа тургандан сўнг уни бошқа итлар каби душман танкини портлатишга ўргатишди. У уч оёқда бўлса ҳам тез ҳаракат қилар. Мария эса фронт ортида жасорат кўрсатган итларга ёрдам кўрсатар эди. Ҳар бир итни яна фронтга юборар экан кўзёшларини тўхтатолмас эди. Чунки улар барибир нобут бўлишар эди, улардан ном-нишон қолмас эди. Мариянинг кичик жуссаси силкина-силкина йиғлай бошлади, у хансирар экан тишсиз милки кўринар эди. У тўсатдан ёнига қараб кўзлари теранлашиб боқа бошлади. У тишсиз милки ва ғариб лаблари билан – Принсесса деди-ю, юзига табассум югурди. Яна йиғлай бошлади. Чунки у Принсессани душман танки остига чўлоқлана-чўлоқлана югуриб кириб кетиб, тилка-тилка бўлганини билар эди. У ўкиниб-ўкиниб йиғлар экан, кечир дея такрор-такрор айтар. У бир фурсат ўтиб эса Ошиқ, Шамол, Оқбулут, Бўрон дея ўндан ортиқ итларни исмини айтиб икки ёнига қараб кечиринг-кечиринг, дея такрор илтижо қилиб жуссаси

тебраниб, ўқсиб йиғлар эди. У йиғлар экан бир вақт сукутда қолди. Ажинлар босган кўз милкларида томчи ёш муаллақ қолди. Мария сўнги нафасини чиқарар экан кўзёши ўз жойидан юмалаб кетди-ю ажинлардан бирма-бир шабнам каби ўтиб кўксигаги медаллар шодасидан ғоз турган зобит итнинг жисмини ювди...

ШАХАРНИНГ КЎЧАСИ

Шаҳарнинг кенг, автомобиллар гавжум бўладиган кўчаси. Шу кўчанинг бўйларида икки Олийгоҳ ва Республика шифохонаси қад ростлаган. Шу сабаб ҳам кўча бўйлаб йўл чироқлари кўп ўрнатилган. Бу машина ҳайдовчиларини хунобини уйғотади. Автобусда ўтар эканман бир кекса онахон икки кундан буён йўл чироғига тўхтаб турган машиналардан пул сўрайди. Аммо, ихлос билан кўлини дуога очиб дуо қилар-у онахонни йўл чироғи ва ҳайдовчининг хуноби тўхтатади. Кекса онахоннинг бу ҳолати унинг касби бу эмаслигини сездириб қўяди. Чунки, ҳеч ким йўл чироғининг бир ёниб ўчиши давомида фақат битта машинадан пул олиб дуо қилиб турмайди. Сездимки, онахон бу ерлик ҳам эмас. Билсам онахоннинг набираси шу кўчадаги шифохонада экан. Вилоятдан келиб туриш ва набирасининг касаллиги анча қийнаб қўйибди. Онахоннинг машина деразаси ёнида тургандаги уялишларини мен каби бошқалар ҳам сезганда эди. Онахонни бошқа юлғичларга кўрсатилган хурмат билан сийлашмас ва онахоннинг дуоларини икки қўлларига кибр тошини осиб менсимай шунчакига олмас эдилар. Соддагина онахон шаҳарнинг инсонларини билмас, машина деразаси ёпиқ бўлиб, машина ичида чет элнинг мусикаси бонг уриб ётган бўлса ҳам машина деразалари олдида:— “Болам, бироз ёрдам бериб юбороласизми?”, деб қўлини дуога очиб тураверар эди. Баъзида шаҳарнинг кўклари машина деразаларини тушириб: — “да, што гавари? Тезроқ гапиринг!!!”, деб гапириб қолишса, тил билмас онахон, —“Болам! Болам...” дея кўзларига мўлтираб боқар. Аммо, улар бу ҳолини сохталиқка йўйиб калака қилиб саволга тутишар, онахон эса ўз хижолатидан яна ҳам қизариб, ўзи букчайган сифат жуссаси яна ҳам букчайиб қолгандек кўринар эди.

Бир куни ўша онахон йўлни иккига бўлган ва ўртасига гуллар ўтқазилган тўсиқ устида ўтириб қўлида кичик, қора, бели боғланган телефонини кучоклаб йиғлар эди. У ўксиб-ўксиб, шифохона томонга қараб йиғлар. Эски занглагандек узукли малларанг, чайир қўлида эса ғижим ва ҳилвираган беш-ўнтага яқин минг сўм эди. Йўл чироғи қизил бўлди. Машиналар тўхтар экан, шифохона томонга қараб, бели боғланган кичик телефонни бағрига босиб йиғлаётган онахоннинг ёнига пул ташлаб ўтишар, қўплаб машиналар тўхтаганидан йўл чироғи яшилдан ҳам ўтиб яна қизил ёнди. Она эса йиғлар эди...

ХУЛОСАТ УЛ-ҲАЁТ

Ор-номусни, уни асрашни билмасни таёклаш керак эмас, унинг отасига сўз қот. Бу ишинг билан отага хизматлари ҳаққини, болага эса сенинг гарданингдаги тарбиятни берасан. Зора унинг бу ишинг чоғида ор-номуси уйғонса.

Фарзанд ¹ кўрсанг ²ор-номус нелигин билмас,
Ки адаб бермиш анга маст-аласт нокас.

1— Киши маъносида (Бирдам бўлган халқнинг бегоналари бўлмайди).

2— Ибора сифатида қўлланганда Фард мазмуни дақкига айланади.

* * *

Бир ҳолат борки, ундан жуда кўрқаман. У фикрларда қаттиятли қилиб қўяди, натижада инсон шиддатли бўлиб қолади. Масалаларни ечишда масалани оддий ва илдизини яққол кўзга кўринадиган қилиб қўяди. Ҳаёт тажрибасида етилган фикрларни эмас, инсонга таъсир этадиган маъно ва ечимда фойдасиз гапларни айтиш даражасига олиб боради. У шундай нарсани, фикр жамоати ичида масала талашадиган қилиб қўяди, мисоли бир гала инсон ичидаги масхарабоз каби. Масхарабоз қилар ишига ўзгалар кулгани каби унинг қилар ишига ҳам ўзгалар таажжубланишади. Аммо масхарабознинг ҳақ олиши тайин, уни эса бирор нарсани бериши йўқотиши.

Сўз ҳадди тутмоқ истаса дунёни қўлга,
Билки, ани солмоқ керак илм талаб йўлга.

* * *

Бир чинқириб, бир ҳокисор сўзлайди нодон.
Истар ҳоли — анинг айтар сўзига инон.

* * *

Икки ҳолат бор улар инсонни ёлғончи каби қийматиз қилади:
биринчиси, киши рост сўзлаётган бўлсада, эшитгувчилар унинг
сўзларини ёлғон деб билишганда ҳам сўзлайвериш. Иккинчиси,
қилинган ишнинг мароми тариф қилинганича бўлмаса. Иш аввали
ва вақтида сўзлашдан, иш битгандан сўнг сўзлаш афзал.

Сўзинг мағзин қўлингга тўк, аммо тошмасин.
Айтар сўзинг қилар ишдан ҳеч ҳам ошмасин.

* * *

Ҳаё ва иффат илинмаган либосда кибр ва нафс таманно қилади.

* * *

**Аёл қувонч ва соғинч билан кутадиган уч нарса эрининг
хулқига қараб бунёд бўлади.**

— Бедор тунлар боласининг боши узра чироқ қилиб ёккан
меҳрини ва алласига қўшиб айтган орзуларини фарзанди улғайиб
унга ҳадия қилар кунни.

— Фарзанди изидан фарзанд бўладиган: Қиз ёки ўғилнинг
она олдидаги суюмли, ҳурматга балқган муомаланинг қай аҳволда
бўлиши.

— Аёл оилада фарзандлари аёлли бўлгач, қайнона бўлади ва
аёл турмуш ўртоғи билан маслаҳатлашмай ҳам (чунки аёллар
даврасининг адаби ва шу оила аёлларининг эл ичида ҳурмати,
даражасини қайнона келинларга ўзи ўргатиши (Қайнонаси бўлса,
қайнонасидан издош бўлиб ўргангани учун, қайнонаси бўлмаса,
бу оиланинг аёл адаби қоидаларини эл ичида ўзи манзур қилгани
учун ўзи ўргатади)ва бу одобнинг қай даражада келинларга таъсир
кўрсатиши.

Агарда аёлнинг турмуш ўртоғининг жаҳли ҳар кез ва ўринсиз

кўтарилиб бўлса, аёл қувонч ва соғинч билан кутувчи уч ҳолатни қуйидагиларга айлантиради.

— Фарзанд улғайганда онанинг олдидаги адаби аччиқ ва отанинг муомаласи каби жаҳлли бўлади. Бу фарзанд аёлли бўлганда эса, она (қайнона) га кўп жабр бўлади. Чунки тез ғазаб инсон етти ўлчаб кесишда сабрсиз бўлади.

Келин ёки куёвнинг қайнонага муомаласи қайнотанинг аёлига муомаласидан озик олади. Шу сабаб қайнонага муомалада қайнотанинг яъни отанинг муносабати ва буни кўриб улғайган фарзанд (қиз ва ўғил) нинг онасига муомаласидан куёв ёки келин муомаласи шакилланади.

— Агар онани бу тобда ҳам бахт кучмаса, (қиз ёки ўғил) отасининг набираси бу оилани қадриятларини батамом тугатади. Набиранинг бувиси (оила аёли) эса тарбият бермоқ истагани учун кўп сўзловчи кампир муомаласини набиралардан ва фарзандлардан олади.

* * *

Инсонларда бир улуғ нарсаси борки, у меҳрдан, инсофдан, теран фаросатдан,, гўзал тарбиятдан, ҳалимликдан ва ўзига танбеҳ бериб доим тарбиятда юривчи инсон эканлигидан белги беради. Бу инсон ўзгаларни тушинолишидир. Тушинолишни иймон аталмиш эшик зиналарининг юқори зинаси деб билдим, чунки “ Ўзига раво кўрганни ўзгага раво кўрмагунча киши мусулмон бўлмас” ҳадиси ўғитини англаган бўлсам, хулоса шундай, киши ўзга киши ҳолини тушуниб унга ўз ҳолининг кибрини юк қилмаса, яъни бу ҳолни ўз шанига мақбулл эмас деб ундан кўнгли оғриб, ўз кибрини талтайтирса-ю, ўзига сен уни тушунмадинг эй кибрдан тўн кийган қалб дея дакки бермаса. Комиллик йўлидан ортга қадам олган бўлади, чунки бу иши билан аввал меҳр–оқибатни ярадор қилади. Меҳр- оқибат ожиз ерда бошқа ҳислатлар илдиз отмас . Шу сабаб мусулмончилик ҳам бундай жойда заифдир.

Ўзгалар ҳолидан ҳам хабардор бўлиб, сўзлаб унинг ҳолини ўз ҳолидан устун билиб нафсини хароб қилса. Иймон эшиги остонаси бўлмиш тақвода туриб қаромат халқаларидан тутиб эшикнинг ортига боқсин.

* * *

Пайшанба.

Тушдан сўнг олийгоҳ дарслари. Аср вақти ичида олийгоҳ дарслари якунланади ва аср вақти ичида намозни ўқиш учун шошиб басавлат жусса ва талабалик ғурури билан шахдам қадамлар ташлаб, жадал юриб бир мунча узоқроқ бўлган бир неча талабалар билан ижарда турувчи ҳовлимизга шошилдим. Йўлақлардан юриб борар эканман атрофдаги талаба йигит ва қизлар кўз-кирини ташлашётганини сеза бошладим ва атрофимга бир қараб қўйдим. Шунда йўлақлардан юриб борар эканман, йўлда барваста бир йигитга кўзим тушди. Йигит савлат ва жуссада баркомол бўлсада оқсоқланиб юрар, ҳар қадам босганда бир томонга эгилиб кетар, бу ҳол ҳар қадамида такрорланар эди. Йигит оқсоқлана-оқсоқлана жадаллик билан юриб, мен юриб борётган йўлақдан у ҳам оқсоқлана -оқсоқлана юра бошлади. Мен унинг олдидан қадамларимни шахдам ва жадал босиб ўтишдан тиймоқчи бўлдим, аммо аср намозига шошилётганимни ўйлаб, унинг олдидан шахдам қадамлар билан ўтиб кетдим. У эса ўтиб борар эканман менга қараб колганини сездим. Мени энди ўйлар тўфон бўлиб шууримни босди. Мен эса ўзимга савол бердим: Унинг ҳолига бокганингда, унинг изидан бир маромда юрганингда нима бўларди ? Шу саволни бердим ҳамки, бир жавоб шунчалик менинг ўйларимни кучдики, мисоли қарама қарши келётган кишилардан бири қулоғимга шивирлаб кетгандек бўлди. Жавоб шундай эди: Аллоҳ унинг кўнгли учун аҳволига боқиб, унинг ёнидан шахдам қадам билан ўтмасдан унинг ортидан юрганингни ва намозга кечикганингни кўрмас дедингми, ёки бу фарз намозни шу сабаб ўқиёлмаганингда ҳам савобларини бошингдан сочмайди деб ўйладингми ?!

У ҳам аср номозига шошилётгандир бир ўйлаб кўрдингми ?

* * *

Илмни олмоқ —ҳикмат,асрамоқ —етук тарбия, ўргатиш— вазминлик , уни пок тутиш— тақво каби нарсаларни беради ва ўргатади.

* * *

Йўқотилган баъзи нарсалар ғойиб бўлган, йўқ бўлиб қолган, йўқликка юз тутиб бораётган нарсалар эмас, аксинча бор, аммо уни тиклаш, ортига қайтариш иложи йўқ нарсалардир.

* * *

Давлатнинг қай даражада маърифатли, қадрияти мустаҳкам, мозийга қандай, қай даражада боқиши ва мана шу боқиш фикратидан, келажакни қай даражада кўра олиши, давлатнинг бош илдизи бўлган жамиятга боқилганда аён бўлиб қолади. Жамиятнинг бу тарафда ўзини кўрсатишида аёлларнинг — “Она” ларнинг ўрни бекиёсдир. Айтингчи ? Жамиятнинг қай жабҳасида аёллар — оналарнинг манан тарбияси, денгизларданда каттароқ меҳри мевалари кўзга кўринмайди. Аёллар — оналаримиз жамиятнинг негизларини бағирларида опичлаб, тунлари дармонсиз бешикларга бағрини бериб, бешикларга эгилиб ухлаб жамият куришди. Аммо жамият томирларида елиб юриб, жамиятни тутиб турувчи йигитлар—эркаклар бўлди. Чунки ҳар замонда ҳам қимматли, қадрли буюмлар қаро кўз каби асралган.

Ислом динида аёлларнинг жамият ҳаётидаги ўринлари кўпинча жамият асоси оилада ўтган ва аёлларни —Оналарни бегона кўзлардан асрашга этибор берилиши замирида катта тафаккурий ғоя борлиги аниқланади. Бунга қиёс шуки, булбул ноласи гул ҳажрида бўлади. Ислом дунёсига кирувчи ғайри ғоялар аёлларга қаратилган бўлса ва шу йўл билан жамиятни пароканда қилмоқчи бўлса, ғоянинг эркакларга қаратилганидан тез ва давомий куч яратган ҳолда таъсир қилади. Шундай экан оналаримиз, аёлларимиз, опаларимиз, сингилларимизнинг ҳаракатлари жамиятнинг кейинги минг йиллик келажаги ҳаракати учун давлат раҳбари чиқарадиган бугунги фармонларданда кучлироқ таъсир этади. Бу жабҳада сўзлар эмас, яратилажак келажаклар талайдир

* * *

Нафснинг энг улкани ва чиркини ўзгалар эҳтиёжи ортига ўз эҳтиёжини яшира оладигани ва яшира олганидир, чунки ўз нафсининг талабларини ўзгалар эҳтиёжи пардасига ўраб қондириш ва ўзи билмаган ҳолда нафсини камтар дея кўрсатиш ва эҳтиёжини қондириш нафснинг тадбир тута олишлилиқ даражасига етганидан далолатдир. Бу эса нафснинг ҳукмронлик қилмоғидир.

* * *

Нафснинг душмани ўтмишдир, чунки нафсда эрта йўқдир, ўтмишнинг негизи эса эртадир. Инсондаги баъзи ҳислар ва фазилатлар борки, улар ўтмишда илдиз отиб эртага, келажакка бўй чўзади. Шу сабаб нафснинг мавжудлигига далил, баъзи ҳислар ва фазилатларнинг оқсоқлигидан ҳам аён бўлади. Қаноат ва иродадан оқсоқлик бошланади ва бу эса инсонни кўп воқеаларга дуч этади, уларнинг бари эса инсоннинг ҳали соф турган поклик истакларига ёқмайди ва ўзини пок тутиш учун унутишни ўрганади, бу эса инсоннинг ўтмишни унутишидир. Шундан сўнг эса инсонни тутиб тургувчи фазлий илдизлар қурий бошлайди, инсон эса сўнг нафснинг саркардалари бўлган сўзамоллик, мақтанчоқлик, ҳаддан зиёд қаттиятлилик, шошқалоқлик, ёлғончилик каби иллатлар аломатларини ўзида сеза бошлайди.

Яқин инсонингиз ўзининг манфат ва обрў биносини қурмоқ ва уни осмон ўпар қилмоқ мақсадида бўлиб бир дона ғишт бўлсада, изласа ва ҳатто қўлингизда бўлса уни сизнинг қўнглингизга ҳам қарамай тортиб ололса, бундай инсонлар билан бирга бўлиш ақилли инсонлар иши эмас назаримда.

Янтоқ ўсмиш мевали дарахт пойида,
У қучмас еди қаттиқ келмаса фойда.
Йантоқ табиат дўстинг бўлса бил,
Жажжи ниҳол кўринар абад қоида.

* * *

Ёмғир ёғар экан, макони ер юзи бўлган сувларнинг осмондан ерга томчилашлари Аллоҳдан сўзлайди бизга!

* * *

Бу дунёга раво кўрмаган, ундан қизғонган сўзларим бор.
Бу дунёнинг раволигига арзирли бўлолмаган сўзларим бор.

* * *

Билимдон инсонликнинг икки белгиси бор:
бири у сизни ўйлантиради, қувонтиради, ажаблантиради,
озиклантиради.

Яна бир тури бор у сизни ўйлантиради, ғуборлантиради ва ўша ғуборларингизни ёқиб ғазаблантиради.

Булардан бири соф ва сохта билимдонликдир.сохта билимдон-нинг белгилари:

— давракашроқ бўлади, чунки билимдон инсон биладики барибир масала ундан битишини, умуман олганда ундан битмаган тақдирда ҳам уни ўйлатган нарсалар йўқ эмас.

* * *

Яратикларни бир нарса бирлаштиради, уларнинг ожизлиги.

* * *

Билимдон инсон деб билганингиз давракашроқ (даврабонроқ) бўлса билингки, унинг ичи бўш.

* * *

Сиздан сўнги яшагучи инсонларнинг қандай одоб-ахлоқда яшабини билишни истайсизми ? Унда ўзингизнинг қандай одоб-ахлоқда эканлигингиз ва қандай одоб-ахлоқ билан яшаганингиз ва яшаётганингизга назар солишингиз кифоя.

* * *

Хар қандай замон, вақт ва шароитда, ўзининг фарахбахш келажагини яратмоқчи бўлиб ҳаракат қилиб яшаётган хар қандай инсон, табақа вакили, меҳнаткаш учун, унинг нафас олиб турган ҳолати ва вақти ўз келажаги учун қилиниши керак бўлган ҳаракатлари учун энг қулай вақтдир.

* * *

Атрофингиздаги инсонлар (Учратганингиз, сўзлашганингиз келган нотаниш инсон, дўстингиз, умуман эҳтиёжингиз тушиши мумкин бўлган аввал нотаниш кейин, таниш бўладиган инсон.) қандай бўлса сиз ҳам шундай сиз!

Хар жабҳангиз мос тушмаса ҳам сизда кўпи унда оз, унда кўпи сизда оз бўлади.

* * *

Аллоҳнинг олдида қандай юз билан турганингизни билишни истайсизми ? Унда ён атрофдагиларнингизга боқинг адолатни суйгучи Аллоҳ кимларга қўшиб қўйибди сизни.

Гар янтоқ унгай ифорли райҳонзор уза
Ани юлгайлар, лек қолар райҳонлар ўса

Райҳон янтоқзор узра маҳол магар унса,
Ҳоли хўп абгор, ким анга юз тутар кўрса.

* * *

Кибр бор ерда нафснинг истикомат қилмаслиги мумкин эмас, нафс бор ерда ҳаёнинг қалъаси мустаҳкам эмас, ҳаё қосир ерда адаб-ахлоқ ва иймон қадамин мустаҳкам босган эмас. Адаб-ахлоқ жим ерда нодонлик зиндонда эрмас, эрк топган нодонликни ҳеч замон нафс уйида боқмаган ва фарзанд қилмоқдан бош тортган эмас. Ундан сўнг эса нодон, акаси — подшоҳи ҳирснинг вазири орсиз сўзамолга сўзламай қолган эмас. Орсиз сўзамол эса подшоҳи ҳирсга нафс ва нодон сўзисиз ҳеч ўзга сўз сўзлаган эмас. Подшоҳи ҳирс бирор сўзни кенгашган эмас. Ҳирс лашкари нодон эрк берилган ҳаё қалъасини нодоннинг кенгашсиз мардлиги, нафснинг минг макри ишга тушганда мағлуб этолмай қолган эмас. Ҳирс эса ҳаёни топтамай қўйган эмас адаб-ахлоқ ўзига қасд қилмай, иймон эса ақлдан озмай қолган эмас.

Камтарлик бор ерда адаб-ахлоқ қўшиниси бўлиб чиқмаган эмас, камтарлик ва адаб-ахлоқ кўчасидан ҳаё ўтмай қолган эмас. Ҳаё ўтган кўчалардан ундан аввал иймон ўтмаган эрмас, ҳеч қачон ҳаё иймоннинг изидан Аллоҳни сўрашдан бошқа нарсани сўрашга изидан из босган эмас. Ҳаёни ҳеч он бошқа ҳислар ёлғиз қўйишдан ўзларига ор-номуснинг камчисини афзал билган эмас. Ҳаёнинг ёнига камтарлик чиқиб йўл бошламай қолган эмас. Камтарнинг ортидан укаси ор-номус юрмай қолган эмас. Ҳаёнинг ўнг қўлин шукур тутмай қолган эмас. Ҳаёнинг чап қўлин сабр, унинг қўлин меҳр тутмай юрган эмас. Меҳр эса ҳеч вақт эмизикли боласи шафқатни бағридан тушуриб юрган эмас. Ҳаё ҳеч вақт ахлоқ – адабни ўзига пешқадам билмай юрган эмас. Улар бир-биринсиз ҳеч жамликни ҳис қилган эмас йўл юрган эмас . Улар аввал иймонни кўрмаган эмас, адаштириб қўйган эмас. Иймон уларни бир ерга жам қилмай қолган эмас. Ҳаё иймон сўзларидан зор – зор йиғлаб қолмаган эмас, улар аршга қадам қўймай қолган эмас. Ҳаё бир кун кўкка чиқмай қолган эмас...

* * *

Тилнинг оҳанги, сўз ранги инсоннинг ҳаёсидан, тилнинг фасоҳати эса инсоннинг кучли ор-номус эгаси эканлиги ҳақида ишончли ва шаксиз тўғри ҳукм чиқаради. Агарда сўзда ҳаё билмас бўлса, у инсон ор-номусни ҳам билмайди. Бундай инсонда эса ўзгаси бутун бўлмайди.

Киши сўзлар сўзида бўлмас бир вазн.
Сўзлагувчин туцин ул, қойим муаззин
Шудир анга бир парда, гар кибр қилса
Андин яхши амолдур— кўзёши ҳазин

* * *

Кибр босган билмдан чириган ва моғор босган тафаккур ва идрокнинг иси димоғингизни тутади.

* * *

Кибрни ифири бор билим йиғётган бўлсанг, ҳали ҳеч нимани ўрганмабсан — ёд олибсан холос.

* * *

Кибр тутган билимдан, ихлоси бор бесавод афзал.

* * *

Икки хонадонни қўриқлаган ит оч қолади, аммо биридан еган овқатини иккисига ҳам хизмат қилиш учун сарфлайди.

* * *

Баъзан дунёнинг тутмишларига сўз дея туриб Аллоҳга арз қилётган бўламиз, баъзан Аллоҳга шукур дея туриб ўткинчи дунёга шукур қувончини тўкётган бўламиз.

* * *

Биз хатоларни тузатишни эмас уни унитишни, ҳаловатни изладик ва бу йўлда ўзимиздан бошқа барчани қурбон қилдик. Ахийри қалбимизни ҳам алдашга етдик. Эй инсон, якка ўзинг қолгувчи қабрингда қалбнинг билан қоласан-ку, бола каби қалбинг бу дунёда уни алдаганларингни библиб қабрингда бола каби йиғлаб, — Мен сенга ишонгандим энди қандай нажот топай, дея бола каби йиғласа қандай юпатасан.

Яқинларинг вафот этди. Бу ҳаёт дея алдадинг қалбингни. Уни умрбод кўрмайман энди демадинг. Уни нега суҳбат қуриб дилини бир бор тингламадим демадинг, лек биримиз келамиз биримиз кетамиз дединг. Алдадинг...!

ТЎРТЛИКЛАР

1. Мен сизни эсламай қўйсам,
Мени эсланг сиздан, илтимос.
Қаро кўз, дийдорга тўйсам,
Мен қилгайман кўкларда парвоз!

* * *

2. Сониялар жилови қани
Бўлса эди, шу титроқ қўлда.
Изламасдан ҳаётдан маъни
Етар эдим йўл босиб тунда.

* * *

3. Барча қўллар тутсин қўлимдан,
Фалаждирман таниёламан.
Аммо, ўзим кечирмай бундан,
Қўлларингни тутмай ўламан.

* * *

4. Ёш (сифат) кўзда кўзёш
Кўзёш кўзда, ёш (сифат)
Ёш (сифат) кўзда, кўзда ёш (от)
Кўз кўзда ёш-да ёш (от).

* * *

5. Ота сўзига ақл, аҳмоқ тирранча.
Кўрсалар ғазабда девона, барча.
Дуодан биносан ўзи бир парча.
Отажон, хўп дегин, ўргатма ғўрча.

* * *

6. Қаттиқ нонни тишлаган тиш
Юмшоқ нонга бир кун етар.
Юмшоқ нондан унган турмуш
Қаттиқ нонлар келса нетар.

* * *

7. Ўтганлар ҳақида сўзламанг сизлар.
Улар биздан яқин ўз эгасига.
Десангиз тинисиз, охирсиз йиғлар.
Бошин ололмайин зар теграсига.

* * *

8. Ўзинг дорни куриб, арқон ҳам илиб.
Дод деб йиғлашингга ҳайронман дунё.
Йиғлама, ҳаққинг йўқ юзингни тилиб.
Ростин айтсам кетмиш бизлардан ҳаё.

* * *

9. Капалакка боқсам – учади ҳалак.
Ўйлайман айлансам, дардсиз капалак.
Лек, капалакда ҳам ишқ эзар юрак.
Дер: - “ Ёрим эртани кўриши керак “.

* * *

10. Хазонлар юрагин тутишиб қўлга,
Алдашар юрагин: Етамиз баҳор.
Тун, шамол уларни тўкишар йўлга.
Инсонлар пойида адодир наҳор.

* * *

Кимга керагим бор, борми керагим?
Бир ғўр-у ғурбатман, наф тегмас кимса
Ҳаётман лек танда урар юрагим
Билдим, у юракмас жирканч бир нарса.

* * *

Ҳар инсон ҳаёти ўзга омонат,
Асарлар уни ҳеч қўймаслар танҳо.
Аммо инсонлар бор бергай қаноат,
Ўзникини ўйламай қўярлар гоҳо.

* * *

Фасллар синглиси келинчак баҳор,
Оғаларин эрка, шаддод синглиси.
Лек кетар чоғида йиғлатар кун бор,
Гўё шундан кузнинг ҳазин йиғиси.

* * *

Менинг этимни сиз ямларсиз бунча,
Эҳтиёткор бўлинг, сиздан илтимос.
Жоним қўлимдамас ҳаётим қанча?!
Ўлимтиклик номи бўлмас сизга мос.

* * *

Ғам— тегирмон тошининг икки палласи,
Мен ўртада саросар айланарман жим.
Ки қўрмаганим бўлса ишқнинг кулбаси,
Сўрмасдилар ҳеч солди бу ҳолингга ким.

* * *

Ёмғир деразамдан жойин излайди,
Сўнгра кўзёшимдай ожиз сирғанар.
У ҳам мен каби бир яшаш истайди,
Лек ҳаёт биздан бир тунни қизғонар.

* * *

Ўсал қилмоқ осон шоир зотини,
Сўроғига ўзин итқитиб ташланг.
Шунда ўйдан ўчиб, ҳатто отини,
Айтолмай қолади, кўнглини ғашланг.

* * *

Биз тинглаб турибмиз, бўлинг сиз хушҳол.
Кўнглимиз ёймоққа, бу дунё кичик.
Сиз ёйинг биз кўриб қолайлик то лол
Сизнинг денгизингиз, биз учун кечик.

Дардларим тўксам ернинг юзига
Ер, Тупрок эрир, дарз кетар, титрар
Тиз чўкиб, йиғлаб қалбнинг ўзига
Тераман, кутгин мен билан кетар

Бошланди: СУРХОНДАРЁ
2021-йил, (ёз ф...).
Тугатилди: Тошкент вил.
(Қиш ф...).12.1.2022й.

РУБОИЙ

СУЛАЙМОН СОЛИҲ СУЛТОН САҲОБ УСТУНА
САҲОБ УСТУНА СЎЗЛАГАНМУ ХОЛИҚ УСТУНА
МЎЖИЗАСИН ҲАЙРАТИДАН ТУТИБ ЁҚОСИН
АЙТГАНМИКИН БОЙЛИГИМ ҚОЛСИН ХАЛҚУСТУНА

ТУЙУК

ҲАМРОҲИ БЎЛСАНГ ТЎН ЁПАДИ ЯРАМАС
ЯК БЎЛСАНГ ҲОЛИНГ СЎРМАС ЯРАМАС
ПАЙҒАМБАРИМ ИЗДОШИНГ ҲИДОЯТДА
АЛЛОҲИМ БУ СЎЗЛАР ҚАЛБИМДАГИ ЯРАМАС.

БИРОЗ ҚОЛДИ!

Юрагим куймагин бирга кетамиз,
Бироз дардни ютгин бирга тўкамиз.
Ҳохла, маҳшаргача кўзёш ютамиз,
Фақат, бироз қолди, бирозгина кут.

Ахир, бизнинг одим яқин кунгача,
Бизнинг отар кўёш бу кун тунгача.
Йиғлама юрагим аччиқ кун-кеча,
Фақат, бироз қолди, бирозгина кут.

Сўнгра дардни тупроқ узра ёямиз,
Аччиқ кўзёшларга йиғлаб тоямиз.
Кўзёшни симириб чанқаб, тўямиз,
Фақат, бироз қолди, бирозгина кут.

Толиқдинг биладан, тўйдинг-ку сен ҳам,
Фақат, ошкор қилма—кўзёши бир дам.
Кўзёшларинг тўкма — дунёга карам,
Фақат, бироз қолди, бирозгина кут.

Сўнгра сени ўзим кучиб титрайман,
Орзуларим айтиб қабр келайман.
Чўккан қабримда мен дардлар қалайман,
Энди, йиғла, йиғла. Хаста юрагим.

Кўзёшлардан тўлиб қабрим чўкса гар
Орзуларим қалаб тиклай чўкса ҳар
Энди, йиғла, йиғла. Хаста юрагим.

Чирчиқ. Ш
26.02.2022й

АЙТГИМ КЕЛМАЙДИ

Баҳор келдингми яна юракни тирнаб
Келсанг бўлмайдими сезимсиз аста
Ғунчаларни уйғотиб термулиб қараб
Ром этишга борсан, бунга сен уста

Сенда, ишқ ғунчаси дилимда отган
Ҳамон яралардан сизади соғинч
Сабонг учирган соч юзимда ботган
Шундан чандиқ юзда парда, ўронғич

Баҳор келинчаксан аммо менгамас.
Энди жони ёринг ёз—чиллага бор.
Мен фақат ачиндим баҳор кунгамас
Ачиндим, мойчечак бўлмасинда хор

Сен гулладинг энди мева ҳам туггин
Кун келиб ёнимдан опичлаб ўтгин
Мени ўз қоримла бошимга етгин
Фақат кузги баргинг мевангла тўккин

ТЎСАТ

Қачонгача алдайин ўзим,
Юрак пора ёшланган кўзим.
Юрак алдаб айтилган сўзим,
Барида сен, сени севаман!

Не қиламан ўзимни алдаб,
Ҳа, йўқ мени тутгувчи адаб.
Кўзларингга кўзларим қадаб,
Ҳайқирайми ?! Сени севаман!

Юрак адо зардоб симириб,
Тунлар ёдинг сокин кемириб.
Чирчиқ узра кўзлар термулиб,
Тонг чоғида сени севаман!

Бир сўз айтгин юрак толмоқда,
Ҳажир дармон дилдан олмоқда.
Рашк умид қўлида ўлмоқда,
Менга айтгин “сени севаман“.

Қаро кўзинг хайрон боқмасин,
Яноғда ёш, инжу оқмасин!
Менда ишқнинг ўтин ёқмасин,
Мен ҳам сени севаман дегин.

Ёшларингни ортиқ тутмагин,
Лабингда ёш ортиқ ютмагин.
Аммо ортга, ташлаб кетмагин,
Кетсанг соянг қучиб севаман!

ҲИСЛАР ҚОТИЛИ

Ўйлар, хатолар,ғамлар амрида
Мен жаллод,нокасман, исимсиз маҳлуқ.
Аммо буюк ҳислар ғариб қабрида
Тунлар йиғлайман юпатар якуб.

Қабрида поклик, вафо, садоқат,
Кечирганмиз сизни, эзилманг дейди.
Буни сиз айтманг , айтманг сиз фақат,
Бошингиз тўнкага, ахир ким қўйди ?

Бошгинанг тўнкада дединг,эй ўғлон!
Мен сенга маҳрам неки қилсанг ҳам,
Аммо, қилич урдим бошингга шу он
Бир сўз айтдинг, сени суяман ҳамон!

Номсиз яратилган сўқир бир кимса,
Орзу! дея нафсининг уйида ётдим.
Мен сени абадинг, орзуйинг деса,
Кераксиз буюмдек сени мен отдим.

Эй улуғ яратик бўлган фазилат
Сизларни бирма –бир балчиққа қордим.
Мендан истадингиз зарра ҳамият
Мен нокас эса, дорга обордим.

Ўз қўлим билан бирма –бир осиб,
Ўз айбимга сизни ҳадия қилдим.
Бир томчи кўз ёшга тутатиб-тўзиб,
Сизларни сабабчи айибдор билдим.

Аслида англадим сиз-ку юпанчим,
Сизсиз чанг,ғубор бўлиб қолдим-ку.
Биров пуф деса сассиз, учгум жим.
Илтимос! жонни ол чарчаб толдим-ку

Ўтинчим кўкка қадам қўёлмай
Маконим бўлсин,вайл дараси.
Бир умр майли ўтга тўёлмай,
Менга жаннат эрур, дўзах сараси.

Сўзлагим келар ёлвориб йиғлаб,
Олдингда тик туриб олган бўлсамда.
Олдингга келганман анчасин қийнаб,
Аммо давом этгин лафздан тонсам-да

ҒАШЛИК

Мен кимман инсонми ? Билмадим,
Аммо яхшилиқни-да қилмадим.
Боқ барисига ҳам кўнмадим!
Сени дедим мен ахир тонмадим.

Ар-роҳман,аллоҳ, ан-нур қутқар,
Яна юрсам ўша тубсиз жар.
Танам титрар мендан тониблар,
Дардлар четлайди келганида ҳар.

Билмадим, билмам бирмарта боқ,
Аммо,ғашлик ва сен якка тоқ.
Эт қуйса янгисин ёпманг шу чоқ,
Оч қашқир ғашликдан кўра афзалроқ.

Заҳим қишнинг заҳар бўриси,
Она бўри чакиринг уни.
Ғажиб торцин қора суякни,
Келгин бўри юрак керакми?

Ол тинмасдан тишлагин фақат,
Не қилай ахир етмади тоқат.
Тишлагин қўлни, оёқ,кўзларни,
Эшитганингда эди айтган сўзларни.

Ўткирла суякни тишларинг билан,
Ранглари мисоли оқ юзли санам.
Вақт шамол бўлиб кесарди танам,
Мен кесай уларни юрса ҳар қадам.

Суяклар марсия ўқисин шунда,
Шамоллар йиғлаб қочсинлар тунда.
Рангсиз замон ҳам йиғласин кунда,
Не қилай бу мендан олинган хунда.

Она бўри ёд этгувчи сен,
Унутмагин ҳалок бўлган мен.
Боланг бордир кўрдим бағринг кенг,
Мени ҳам кўр ярим инсонга тенг.

Увлагин сен титрасин ўрмон,
Шунда эслашингга қилмайман гумон.
Нидоларинг тутганда жаҳон,
Эслай не бўлар бўлмаса иймон!

НОМСИЗ

Кўксимни тутай ханжарни уринг бандига қадар,
Суякларим дарзи ецин кўз-у қаромга қадар.
Сўнгра ханжарни тортинг бағримнинг фарқига қадар,
Бағрим очинг сиз, конларим оқсин оромга қадар.

Юрак олинг сўнг илдизларини бирма-бир эзиб.
Хорланг! Бўлсада унинг хўп яра-чақаси майли!
Ёлғон сўзлайди, инонманг қолсангиз ростин сезиб,
Кўзёшлар ювса ўз юзин ишонманг, унинг зайли.

ЁМҒИР

Ёмғир эслайсанми, иккимиз танҳо
Йиғлагандик оппоқ ўрик ёнида.
Ҳатто, тун айтганди, — ёш, бошинг қаро
Ҳали шуми ҳолинг, умр айвонида.

Мен нодон ўйлабман меҳир- оқибат,
Ҳақгўйлик маъноси инсон сўзининг
Доимо тўрида вафо-садоқат.
Фойдасин кўзламас инсон ўзининг.

Не қилай баҳор ҳам, куз кўрмагунча
Ер ҳалқасин тутиб елкалай дейди.
Инсонлик ҳар кимда, ўйладим неча
Майлида, нафсига берилиб қўйди.

Шунда тун айтганди, ортга ўгрилиб
Дардинг қанча йиғла майли жар солгин.
Майли қуйганинг айт, оғиз тўлдириб.
Лек дунё айблама, жим қўя қолгин.

Сендан аввалгилар ўтди, чинқириб
Мисол: савдогар у ортида раста.
Лек харидор бўлмас, кўҳна чиғирик.
Буки дунё эмас, дилгина хаста.

Шундан нолимайман, ун ҳам чиқармам.
Боқсамки, ёнимда улар бир талай
Меҳир бермоққа бир саҳро қақроқман.
Улар соф олтин-у менгина қалай.

Улар йиғлашаркан, аммо билдирмай.
Кўзлари доим нам юзда табассум,
Улар юришаркан савоб изламай.
Ки қалбга тегма сен, аллоҳдир мамнун.

ШИФТГА БОҚИБМАН

Бир келинг сизни соғиндим
Келинг сизни кўргиларим бор
Термулиб хўп шифтга овундим
Чизик, тўрлар – йўл каби бисёр.

Шифтда турар умрим йўллари,
Унга боқиб ўйларга тўйдим.
Келсангиз гар шодлик қўллари
Қучса бизни чин бахтга йўйдим.

БУ КУН!

Окопдан термулган кўзлардан, бу кун
Термулиб тик қотган танлардан, бу кун
Ватан-чун дейилган сўзлардан, бу кун
Жон бермоқда олинган тинлардан, бу кун *
Бирин кўрмай ўни, йўқлардан бу кун
Сизларда, тинчликнинг рамзий ҳайкали
Сизларда нотинчлик тугун иплари!

Вафога тиз чўккан қалблардан, бу кун
Чап тўшин ушлаган қўллардан, бу кун
Яноғин кўрмаган лаблардан, бу кун
Даласида букилган беллардан, бу кун *
Бегона бўлмаган халқлардан, бу кун
Иблисга ўқталган иймон тиғлари
Сиз сабаб фарқсиздир инсон ирқлари.

Танлари оловда куллардан, бу кун!
Туғилиб кўз юмган, жимлардан, бу кун
Фарзандсиз далада туллардан, бу кун
Айтилмаган учбурчак сирлардан, бу кун *
Яктаг-у тўн ечган курлардан, бу кун.
Хўжаси ўлсада тирик итлари!
Очликда тўқ бўлган аллоҳ хурлари!

Бўғизларда қолган унлардан, бу кун
Қуролда битта ўқ ўқлардан, бу кун
Онаизор бедор тунлардан, бу кун!
Ота сўзин соғинган чўғлардан, бу кун *
Той! Қайтган, онасиз кунлардан, бу кун.
Сен англатдинг бўлмас инсон турлари
Ерда ҳокинг қолди, жаннат пирлари!

ОНСОН ВА ЁМОН

Баъзида кўз бўлиб, кўзинг кўрмаса,
Жигардан дўст бўлиб, дўст — деб сўрмаса.
Навкирон дил бўлса, севгинг бўлмаса,
Мен кимман ? — дейишинг онсон бўларкан.

Тўрт сатрлик шеър битиб, дардинг унутиб,
Кўзёшини кўзда ғурурла тутиб,
Ҳаммасини дилга, юракка ютиб,
Лек улар уйғонса ёмон бўларкан.

ОЛИБ КЕТ ЭНДИ!!!

Кўзёши киприкдан тушаркан титраб,
Киприк уни тиришар қолмоққа тутиб.
Тортар тақдирга оёғин тираб,
Лек тақдир, афсус уни қўяр унитиб.

Кўзёши ҳам истамас фироқ,
Шундан юзга чизгилар солар.
Киприк яшолмасдан сўнгра у узоқ
Ўз ишқи ўз жонин суғуриб олар.

Ҳатто, тақдир шунда бешавқат келар.
Бирин ёқиб ейди, бирисин олиб.
Ёшни олиб тупроқ, киприкни еллар
Йилларнинг қарига қўяди солиб.

ИЛҲОМ ОҒРИҒИ

Кўксимни тутай ханжарни уринг бандига қадар,
Суякларим дарзи йетсин кўз-у қаромга қадар.
Сўнгра ханжарни тортинг бағримнинг фаркига қадар,
Бағрим очинг сиз, қонларим оқсин оромга қадар.

Юрак олинг сўнг илдизларини бирма-бир эзиб.
Хорланг! Бўлсада унинг хўп яра-чақаси майли!
Ёлғон сўзлайди, инонманг қолсангиз ростин сезиб.
Кўзёшлар ювса ўз юзин ишонманг, унинг зайли.

ЮРАГИМ

Серзарда юрагим кўрсликлар қани
Анча бўлди жимсан, қовоқ уйиш йўқ
Кўзинг кўкармади ўзганинг тани
Наҳот отмаяпсан ўзга дилга ўқ

Нега қизармоқда шўхчан юзларинг
Севмоқлик тушдими сенинг бошингга
Шунданми боқаман ўйчан кўзларинг
Маънолар илинмиш. Кўз-у қошингга

Неларни ўйлайсан дилрозинг сўзла.
—Сўзламоқ шарт эмас дил суҳбатини.
Дил дарди аёндир, доимо кўзла.
Ошиқлар сўзлашмас жон офатини.

Ошиқлик расм эмас килолсам худди,
Қайснинг оҳин урсам юмиб кўз, беҳол.
Боқ қанча севарлар, яшашди ўтди.
Ишқ эгди уларни каби мажнунтол.

Билмадим, ҳолимни дунё мураккаб
Ҳислар эса ожиз, дунё бепарво
Неларни истайсан ёпа бошла кафт
Аммо, у қизиқмас, ҳаёт оқ-қаро

Оқ-қаро ранглардан топгин турфа ранг
Шунинг ўзи ҳаёт, рангларни тўпланг
Сўнгра жим сукутда ортга бир қаранг
Нелар тасвирланмиш иймонни ҳўпланг.

Севдимми севиклим кўрмадим ҳамон
Аммо мени ошиқ қилди ёри жон
Қадамлар йўл излар, излар у томон.
Бир бор назар солгин берай хон-у мон.

Мени қилгин озод жисмдан чиқар.
Сенга жабр мен, унут, тарк этгин мени.
Сенингда мен, менда недир чинқирар.
Фақат мени бергин, бераман сени.

КЎЗЁШ ЮВМАСИН

Сен йироқда, мен ҳам йироқда,
Яшаяпмиз аччиқ фироқда.
Соғинчлар ниш урса қароқда,
Юзда холинг Кўзёш ювмасин.

Эрта тонгда саболар рашкинг,
Ўт олдирса, тўкилса ашкинг.
Мен-да қийнар соғинчли ишқинг.
Юзда холинг Кўзёш ювмасин,

Беғуборим, соғинч ишончсиз,
Дўстдек даста, минг тўп ва сонсиз.
Ҳаёт бўлмас паст, баланд онсиз,
Юзда холинг Кўзёш ювмасин.

ҲОЗИР АВЛОД ҲОЛИНИ БИЛИНГ!

Ҳозир авлод ҳолини билинг.
Илмни савол тоқига илинг.
Сўнгра бир-бир ҳолини сўринг.
Ҳоли аён бугун авлодни!

Юрар ялло, ишқдан бўлиб маст.
Севги эмиш, билмай баланд-паст.
Ёнида қиз бўйига пайваст.
Ҳоли аён бугун авлоднинг!

Қизлар ундоқ, бундоқ дейдилар,
Қилар ишин ёқмас туйдилар.
Ўз ҳолига боқмай қўйдилар.
Ҳоли аён бугун авлоднинг

Эр бўлсанг бўл, ерлар титрасин.
Нигоҳингдан инсон бутрасин¹.
“Ҳиринг”ни қиз сендан кутмасин.
Ҳоли аён шунда авлоднинг

Ҳолинг қилдим “Йигитлар” баён.
Бундан, қизлар кулиши аён
Боқгин кетти йўлларинг қаён
Ҳоли аён сиздай авлоднинг!

Кўрдинг қулди ётиблар сармаст.
Шартмас бундан ортиқроқ бир қасд.
Қиз миллатга бўлмаса ҳамдаст².
Ҳоли ҳаром бундай авлоднинг!

Билмаса қиз иним-оғам деб
Юрса кезиб боғда ҳар не еб
Йигит билмас номус ўзи сеп
Ўйи ҳаром бундай авлоднинг!

Сапчимагин шу ҳолингда ҳам,
Сиринг очса қоларсан еб ғам.
Қиз-ўғилсан, оила ҳар дам,
Ҳоли ажиб бундай авлоднинг!

Биринг десам биринг тут ёкам,
Сиринг айтсам келмагин бақам³.
Урмайсанми элим деб жўрам?!
Ҳоли аён бундай авлоднинг!

— БУТРАМОҚ— [мумтоз]. Сочилмоқ, таралмоқ, тоъзимок, тарқалмоқ.

2. ҲАМДАСТ – [ф. • – кўли бир: бирга қатнашувчи, шерик] – кам қўлл. Кт. Кимсага кўмак берувчи киши; шерик; кўмакдош, қўлдош. Биз ҳамкор ва ҳамдаст бўлиб туриб, тинчлигимизни бузадиган, текинхўрлик билан яшайдиган юраги қинғирларга қарши шафқациз курашамиз. Ф. Насриддинов, Тундаги воқеа. 3. БАҚАМ –. бақамти. Бақам келиб суҳбатлашар икки ошна. Т. Йўлдош, Аттанг. Мана, бугун икковимиз бақам келиб турибмиз. С. Аҳмад, Сайланма.

ҲИСНИНГ САВОЛИ

Юрагимнинг туби йиғлайди доим
Инсон ўзи ким ким бўлар охир?
Шу саволга жавоб излайман токим
Бу сир менга қачон бўлади зоҳир.

Ёвуз хос лашкари бўлдим гоҳида
Кийдим ҳатто ипак энг олий навин
Лек, нур битмади тан қалб қароғида
Билдимки, билмабман бурнимдан нарин

Шунда бошим қотди, не ўзи одам?
Тиз чўкдим охири, сиқимлаб тупроқ
Шунда худди бадбин янграган нолам
Уйғотди тупроқда сўнғакни тарқок

Унинг кўзларида бир сиқим тупроқ,
Қўллари ўзидан йироқда кўмилган йироқ.
Унутган, эслашмас уни меҳрли қароқ,
Унутиш унутилиш инсонга хосроқ.

Шунда дедим ўзга эй доно жоҳил,
Қўрганларинг фаҳмин этгинда идрок.
Қўрганингда турмиш жавоблар хил-хил,
Аввал, охир бундан бўлмас ёрқинроқ.

ТАЛВАСА

Дардимга таскинмас ҳеч куй ва оҳ, ҳам,
Неларни истайман билмам, қуршар ғам.
Аммо, шуни билдим ҳар бир инсон ҳам,
Ўздан мамнун бўлса бахт экан бир дам.

Қалбимни титаман севги изи йўқ,
Ҳамон яралари битмаган қонли.
Қалбим унутилган совиган бир чўқ,
Унда ҳасраталар кезар суронли.

Қандай ахир нажот қўлин тутайин,
Севмоқликдир менга ўзга, бегона.
Кунда минг оғулар тинмай ютайин,
Аммо, ичим бўшдир, ҳайҳот кенг хона.

Унда қўним топмас ҳаттоки ўлим,
Ҳазар қилиб қочар, кўрса гар йўлим.
Сенга ўлим битмас. Расвомас қўлим,
Дейди-ю кетар у келади кулгим.

СЕВГИ

Севги титроқ кўлларинг тутдим,
Қайрилдинг ва ожиз, жим боқдинг.
Кипригинг ёш ўпмасдан, ўпдим,
Шундан мени бағримда оҳинг.

Мен мунг билан термулар кўзни,
Қон ютсада табассум қизни.
Ҳатто, йироқ тутибман ўзни,
Севдим, фақат севганман сизни.

ЎЗБЕКНИНГ АЁЛИ

Ўзбекнинг аёли куёшлик бир юз,
Эркагина қизча кекса ёшда ҳам.
Оқ сочлари эмас умридаги куз,
Фарзанд касри ва қўр, болам деган ғам.

Боқгин юзларида ярашиқ ажин,
Разм сол, қара унда сенинг суратинг.
Сен чинқирдинг истаб тинглади у жим,
Энди сўзин тингла. Қани хизматинг.

АЁЛ

Ўзбекнинг аёли метин ирода,
Ва шукурнинг дарсин олиб туғилган.
Кундуз даласида бўлиб афтода,
Кетмонин кучоқлаб йиғлаб туғилган.

Хатто уйғотади ориқ хўрозни,
Товоғида хамир муштлар бир аҳвол.
Сўзлаб тинглар ўзи ҳаста дилрозни,
Ўз нонинг бошингга етади аёл.

Сўнг Сигир қорнига бориб осилиб,
Бузоқ билан эмар бошда минг хаёл.
Сўнг Бузоғи сузиб оёғи синиб,
Сутни омон олиб келади аёл.

МУНДАРИЖА

Сўз боши.....	3
Ҳикоялар	6
(Уч нукта).....	6
Фаришта.....	9
Олтин мўй.....	22
Унутилган қаҳрамонлар	24
Шаҳарнинг кўчаси.....	26
Хулосат ул-ҳаёт	27
Тўртликлар.....	36
Рубоий	39
Туйук	39
Бироз колди!.....	40
Айтгим келмайди.....	41
Тўсат	41
Ҳислар қотили	42
Ғашлик	44
Номсиз.....	45
Ёмғир	45
Шифтга боқибман	46
Бу кун!.....	47
Онсон ва ёмон	48
Олиб кет энди!!!	48
Илҳом оғриғи	49
Юрагим	49
Кўзёш ювмасин.....	50
Ҳозир авлод ҳолини билинг!.....	51
Ҳиснинг саволи.....	52
Талваса	53
Севги	54
Ўзбекнинг аёли	54
Аёл.....	55

КАРОМАТОВ АКБАР

Саҳройи

Мухаррир: Х. Тахиров
Техник муҳаррир: Т. Раҳматуллаев
Мусахҳих: Н. Исмадова
Саҳифаловчи: А. Мухаммад

Нашр. лиц № 2244. 25.08.2020 й.
Босишга рухсат этилди 13.06.2022 й.
Бичими 60x84 1/16. Офсет қоғози. “Times New Roman”
гарнитураси. Ҳисоб-нашр табағи. 3,5.
Адади 100 дона. Буюртма № 90.

«MALIK PRINT CO» МЧЖ босмахонасида чоп этилди.
Манзил: Тошкент вилояти, Чирчиқ шаҳри, Амир Темури кўчаси.

ҚАЙДЛАР УЧУН

ҚАЙДЛАР УЧУН

ҚАЙДЛАР УЧУН